

Najaarsrapportage 2018

Gemeente Eemsmond

Inhoudsopgave

Inleiding	3
1. De programma's	5
1.1 Wonen en gebiedszaken	6
1.2 Demografie en leefbaarheid	11
1.3 Bestuurszaken	14
1.4 Economie en maatschappij	18
1.5 Infrastructuur en milieu	23
1.6 Dienstverlening en ondersteuning	30
2. Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	33
3. Overhead	36
4. Grote projecten	38
5. Overzicht van Baten & Lasten	40
6. Reserves en voorzieningen	43
6.1 Reserves	43
6.2 Voorzieningen	44
6.3 Ontwikkelingen Reserve JaarOvergang	45
7. Investerings	47
8. Financiële gevolgen	48
Bijlage 1 – Verklaring van afkortingen	49
Bijlage 2 – Financiële mutaties per programma	52
Bijlage 3 – Begrotingswijzigingen	53

Inleiding

De Najaarsrapportage 2018 wordt op 8 november 2018 aan de Raad ter vaststelling voorgelegd. Dit is de tweede en laatste tussenrapportage van dit jaar waarmee de Begroting 2018 wordt geactualiseerd.

Jaarlijks wordt de raad geïnformeerd over de voortgang van de begroting. Dit jaar ligt de focus niet alleen op afwijkingen, maar ook op de verwachting van de lasten en baten voor het gehele boekjaar. Op basis van de realisatie tot en met 31 augustus wordt een prognose gegeven voor het resultaat over 2018, zowel financieel als niet-financieel (beleid). Hiervoor hanteren we het format van de jaarrekening voor de programma's, inclusief de 3 W-vragen, zoals toegelicht in hoofdstuk 1.

De verwachte uitkomsten voor 2018 bestaan uit 2 delen

- Mutaties in de begroting die min of meer zeker worden geacht
Deze worden conform de gebruikelijke werkwijze als wijziging op de begroting 2018 behandeld, om daarmee te voldoen aan de begrotingsrechtmatigheid te voldoen.
- Prognoses die als minder zeker worden geacht
Deze resulteren niet in een aanpassing van de begroting 2018, maar zijn wel van dermate belang dat het gewenst College en Raad hierover in te lichten.

In Hoofdstuk 6 wordt nader ingegaan op de ontwikkelingen in de Reserves en voorzieningen. Op basis van de uitkomsten uit de Monitor over het Sociaal Domein, tweede kwartaal 2018, wordt voorgesteld de Reserve Decentralisaties te muteren. Met name de te verwachten hogere lasten op Jeugdzorg (€ 1,2 miljoen) zorgen ervoor dat een tekort op de Reserve Decentralisatie ontstaat. Wij voegen een bedrag van € 0,8 miljoen vanuit de Algemene Reserve toe om de reserve dekkend te maken. Hiermee komt de Reserve Decentralisaties op € 0.

Tevens hebben wij de Reserve JaarOvergang (RJO) opgeschoond. De effecten hiervan zijn de lezen in hoofdstuk 6.3.

In tegenstelling tot voorgaande jaren zijn er geen structurele mutaties opgenomen. Deze eventuele mutaties worden meegenomen in de Begroting 2019-2022 van Het Hogeland.

De Najaarsrapportage heeft een te verwachten incidenteel overschot van € 109.168. Voorgesteld wordt om dit incidentele overschot te storten in de Algemene Reserve. De toelichting op deze mutaties vindt u onder elk programma en in bijlage 2.

Dit geeft een nieuwe stand van de Algemene Reserve:

Stand Algemene Reserve vóór Najaarsrapportage

Inclusief effecten van de primaire raming 2018 (incidentele posten)
en de begrotingswijzigingen uit 2018 (t/m nummer 012) € 2.822.727

Gevolgen Najaarsrapportage

Toevoeging incidenteel overschot € 109.168

Nieuwe stand Algemene Reserve € 2.931.895

Op basis van de financiële prognoses wordt, naast het incidenteel overschot van € 109.168 nog een positief resultaat van € 851.000 verwacht. Vanuit het voorzichtigheidsbeginsel wordt dit resultaat niet in de Begroting verwerkt. De toelichting hierop staat vermeld in Hoofdstuk 5. Overzicht Baten en Lasten.

1. De programma's

Indeling programma's

De indeling van de programma's is als volgt:

1. Wonen & Gebiedszaken
2. Demografie & Leefbaarheid
3. Bestuurszaken
4. Economie & Maatschappij
5. Infrastructuur & Milieu
6. Dienstverlening & Ondersteuning

Opzet programma's

In deze versie van de Najaarsrapportage maken wij inzichtelijk of wij verwachten de doelstelling uit de Begroting gaan halen en welke ambities worden waargemaakt.

In de Begroting worden drie vragen uitgewerkt, te weten:

- *"Wat willen we bereiken?"*;
- *"Wat gaan we daarvoor doen?"*;
- *"Wat mag dat kosten?"*.

In het Jaarverslag gaat het om de volgende vragen:

- *"Wat hebben we bereikt?"*;
- *"Wat hebben wij daarvoor gedaan?"*;
- *"Wat heeft het gekost?"*.

Voor deze Najaarsrapportage hebben we ervoor gekozen om de volgende vragen te hanteren:

- *"Wat gaan we dit jaar bereiken?"*
- *"Wat hebben we daarvoor gedaan?"*
- *"Wat wijzigt er in de begroting?"*

Waar de eerste twee vragen vooral beleidsmatig van aard zijn, gaat het bij de laatste vraag gericht op de financiën. Verder geven we per programma de voorstellen inzake de wijzigingen aan.

1.1 Wonen en gebiedszaken

Algemeen

Het programma Wonen & Gebiedszaken richt zich op activiteiten rond ruimtelijke ontwikkeling en volkshuisvesting. Het programma ondersteunt nieuwe initiatieven en bestaande trajecten rond bijvoorbeeld het opstellen, actualiseren en (digitaal) beschikbaar stellen van bestemmingsplannen. Ten aanzien van volkshuisvesting is het programma gericht op maatregelen voor het op peil houden van de woon- en leefomgeving van onze inwoners. Daarvoor zijn programma's voor de woningmarkt opgenomen en wordt er vanuit het Bestuursakkoord Eemsdelta een gezamenlijke aanpak gehanteerd voor de aansluiting van vraag en aanbod vanuit wonen en voorzieningen.

Het beleid van Eemsmond voor deze programmalijn is vastgelegd in:

- Ontwikkelingsvisie Eemsdelta;
- Identiteitsstudies van zes dorpen;
- Kaderstellende notitie Wonen;
- Woon- en leefbaarheidsplan;
- Welstandsnota;
- Nota Cultuurhistorisch erfgoed;
- Grondbeleid.

Wat gaan we dit jaar bereiken en wat hebben we daarvoor gedaan?

In 2018 zijn de volgende zaken bereikt:

Aanwijzing gemeentelijke monumenten (erfgoedverordening)

Aangewezen tot gemeentelijk monument in 2018 zijn:

- Eppenhuizerweg 26 te Eppenhuizen (woning)
- Pastorieweg 24 te Kantens (garage)
- Stationsweg 13 te Warffum (woning)
- Oosterweg 1 te Kantens (woning)

Het totaal aantal gemeentelijke monumenten komt hiermee op 8.

Startersleningen

Er zijn in 2018 8 startersleningen verstrekt. De starterslening is gericht op het bevorderen van de doorstroming/particulier woningbezit voor starters in de woningmarkt.

Blijverslening

De Blijverslening is dit jaar ingevoerd, gericht op particuliere woningeigenaren die met een laagrentende lening hun woning kunnen aanpassen. Voorsnog zijn er geen leningen verstrekt.

Locatie Brandweerkazerne Uithuizen

Vorbereiding locatie nieuwe brandweerkazerne aan de Industriebeg (uitvoering regionaal beleid brandweer/uitwerking ID-studie Uithuizen en visie op N363).

Bestemmingsplan Buitengebied

In de begroting 2018 is aangegeven dat een begin wordt gemaakt met het bestemmingsplan Buitengebied. Het bestemmingsplan is vastgesteld op 28 juni 2010. De Wet ruimtelijke ordening stelde verplicht om het bestemmingsplan om de 10 jaar te herzien (actualiseringsplicht). Deze actualiseringsplicht is in afwachting van de komst van de Omgevingswet inmiddels vervallen.

In het kader van de herindeling is een werkgroep 'harmonisatie ruimtelijke ordening' binnen BMWÉ aan de slag gegaan om de verschillen van de diverse bestemmingsplannen (buitengebied en kernen) onder de loep te nemen en daar waar mogelijk middels een facetbestemmingsplan verschillende regelingen te harmoniseren. Dit heeft geleid tot een voorstel voor harmonisatie van een aantal bestemmingsplanregelingen. Benadrukt wordt dat het niet zozeer gaat om nieuw beleid, maar om meer eenheid aan te brengen voor de burgers maar ook voor de plantoetsers. Uiteindelijk stelt de Raad van de gemeente Het Hogeland dit facetbestemmingsplan vast. Overigens wordt binnenkort ook een start gemaakt voor het opstellen van een Omgevingsvisie voor Het Hogeland.

Actualiseren bestemmingsplannen Kantens, Eppenuizen, Stitswerd, Rottum en Zwarteweg

In het kader van de actualiseringsplicht was het noodzakelijk om deze plannen te herzien. Inmiddels is de actualiseringsplicht vervallen. Omdat het hier gaat om de kleinere dorpen, is het niet noodzakelijk om deze bestemmingsplannen op dit moment te herzien. Ook voor deze plannen geldt dat er zoveel mogelijk, via een facetbestemmingsplan harmonisatie diverse regelingen, zoveel mogelijk eenheid wordt aangebracht in bestemmingsplanregelingen. Kleine verschillen kunnen vaak ook rechtgezet worden via de zogenaamde 'kruimelgevallenregeling'. Bij toepassing van deze regeling is geen uitgebreide procedure noodzakelijk. De burger merkt in dat geval weinig van de onderlinge verschillen.

Facetbestemmingsplan Eemsmund gebouwd erfgoed

Het bestemmingsplan is op 12 juli 2018 vastgesteld. Op dit moment is het nog niet duidelijk of er beroep bij de Raad van State tegen het bestemmingsplan is ingesteld. Het vaststellingbesluit ligt tot en met 4 oktober ter inzage. Na 4 oktober treedt het bestemmingsplan in werking, tenzij voorlopige voorziening (eventueel op onderdelen) is aangevraagd.

Bestemmingsplan Nijverheidsweg

Het bestemmingsplan Nijverheidsweg heeft als voorontwerp ter inzage gelegen en ligt nu als ontwerp ter inzage. Er zijn tijdens de terinzagelegging van het voorontwerp geen inspraakreacties ingediend. Wel is er een inloopmiddag georganiseerd, waar belangstellenden hebben kunnen reageren op het plan. Dit heeft geleid tot een aantal geringe aanpassingen. Getracht wordt om het bestemmingsplan dit jaar nog te laten vaststellen. Dit zou betekenen dat op korte termijn een tiental woon-werklocaties in Uithuizen planologisch zijn geregeld en dat de gronden bouwrijp kunnen worden gemaakt.

Maatwerk

De programmatische aanpak voor de Groninger schuren en stallen heeft enige vertraging opgelopen, maar gaat binnenkort van start met diverse projecten, ook in de gemeente Eemsmund. Nu het facetbestemmingsplan Eemsmund gebouwd erfgoed is vastgesteld, is de verwachting dat vaker maatwerk plaats gaat vinden.

Welstandsnota

De welstandsnota uit 2016 is bij besluit van de Raad op 31 mei 2018 deels aangevuld met criteria voor zonneparken in het beschermd gezicht. Ook zijn dit jaar verschillende beeldkwaliteitsplannen opgesteld die te zijner tijd nog door de Raad moeten worden vastgesteld. Het gaat om de volgende beeldkwaliteitsplannen

- Nijverheidsweg
- Wilhelminabuurt Uithuizermeeden
- Biewemastraat
- Maarweg

Visie zonneparken

De zonneparkenvisie is in concept gereed. Door de gezamenlijke Colleges van BMW E is besloten om de visie te laten behandelen door de nieuwe Raad van Het Hogeland.

Bestemmingsplan Uitbreiding Eemshaven zuidoost 2^e fase

Het bestemmingsplan is vastgesteld door de Raad van de gemeente Eemshaven op 20 juli 2017. Er is gebruik gemaakt van de Gemeentelijke coördinatie Regeling. Er is beroep ingesteld door de inwoners vanuit buurtschap Polen. De zitting bij de Raad van State heeft plaatsgevonden op 6 juli 2018. De Raad heeft de uitspraak met 6 weken verlengd.

Bestemmingsplan Eemshaven

De Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) heeft ter inzage gelegen. Er wordt nu gewerkt aan het Milieu-Effect-Rapport (MER) de Passende Beoordeling en het bestemmingsplan. Het overleg met de Commissie voor de m.e.r. is afgerond. In 2018 hebben er geen procedurele stappen plaatsgevonden.

Bestemmingsplan Helihaven

Het ontwerp Bestemmingsplan Helihaven heeft ter visie gelegen. Om de Helihaven te kunnen realiseren, moeten er twee windturbines in de Eemshaven verdwijnen. De provincie heeft, ter vervanging, twee nieuwe locaties aangewezen op de strekdammen van de ingang van de Eemshaven. Hier is een koppeling met de Helihaven gemaakt, omdat als de helihaven niet wordt gerealiseerd ook de twee nieuwe turbines niet mogen worden gebouwd. Op dit moment is hierover nog geen duidelijkheid. Er zijn geen zienswijzen ingediend.

Wind op Land

In 2017 is gestart met de procedures van de turbines in de Eemshaven, de Oostpolder en de Emmapolder. Voor de Emmapolder is het ministerie bevoegd gezag en voor de Oostpolder de provincie. Er zijn geen procedurele stappen genomen voor het Windpark in de Emmapolder. NUON en Innogy hebben onderhandeld over de invulling van het gebied en wie uiteindelijk de turbines en hoeveel mag gaan bouwen.

Herstructurering woningvoorraad

Op dit moment zijn verschillende bestemmingsplannen/wijzigingsplannen in voorbereiding in het kader van de herstructurering van de woningvoorraad.

Het gaat om de volgende plannen.

Bestemmingsplan Biewemastraat

De woningstichting De Delthe is voornemens om aan de Biewemastraat te Usquert 13 woningen te vervangen door 8 nieuwe woningen. Het voorontwerpbestemmingsplan heeft inmiddels ter inzage gelegen. Er zijn geen schriftelijke inspraakreacties binnengekomen. Wel zijn tijdens de inloopmiddag een aantal opmerkingen gemaakt die vervolgens zijn opgelost. Het bestemmingsplan is op enkele kleine onderdelen aangepast. Het ontwerpbestemmingsplan ligt momenteel ter inzage.

Wijzigingsplan Kon. Wilhelminastraat Uithuizermeeden

Woningstichting Wierden en Borgen is voornemens aan de Koningin Wilhelminastraat te Uithuizermeeden 16 woningen te vervangen door 10 nieuwe woningen. Het ontwerp-wijzigingsplan heeft inmiddels ter inzage gelegen. Ook is er een inloopmiddag georganiseerd. Tegen het ontwerp-wijzigingsplan zijn een tweetal zienswijzen ingediend. Het plan wordt op een aantal onderdelen naar aanleiding van de zienswijzen aangepast, waarna het kan worden vastgesteld.

Bestemmingsplan Maarweg

Door de Stichting Uithuizer Woningbouw zijn 44 woningen gesloopt. Deze woningen worden vervangen door 22 grondgebonden woningen en 8 starterswoningen voor jongeren. Het plangebied omvat tevens de RK-school De Schelp. Deze school wordt op termijn gesloopt. De sloop wordt enigszins vertraagd door het nog niet in gebruik kunnen nemen van de nieuwe school in Uithuizen. Dit hoeft echter niet te betekenen dat de planvorming voor de Maarweg geen doorgang kan vinden. Het voorontwerpbestemmingsplan wordt binnenkort in het kader van de inspraak ter inzage gelegd en er is een inloopmiddag georganiseerd.

Wijzigingsplan Departementsstraat

De Stichting Uithuizer Woningbouw wil zeven starterswoningen realiseren aan de Departementsstraat in Uithuizen. Het ontwerp-wijzigingsplan is inmiddels ter inzage gelegd en er heeft een inloopmiddag plaatsgevonden.

Visie Uithuizermeeden

De gemeente heeft samen met bewoners, corporaties en zorgpartijen een plan ontwikkeld voor het centrale deel van de Hoofdstraat. Het plan houdt in dat particuliere woningen en bedrijfsruimtes die leeg staan en hun functie hebben verloren, gesloopt c.q. getransformeerd worden en worden vervangen door seniorgeschikte woningen en functies die aansluiten bij de vraag naar zorg en kleinschalige activiteiten. Dit gebeurt in combinatie met verdunning in de wijken. Om de herontwikkeling van deze locaties mogelijk te maken is het project 'Dynamiek aan het lint' gestart en heeft de gemeente een beroep gedaan op cofinanciering uit het Provinciale Transitiefonds particuliere woningvoorraad. Inmiddels heeft de gemeente een toezegging ontvangen van de provincie en kon dit jaar dit project van start gaan. Er zijn verschillende projecten in ontwikkeling. Om de ruimtelijke kwaliteit te waarborgen is door Libau, samen met de gemeente, een stedenbouwkundig kader geformuleerd. Het gaat om een uitwerking van de door de Raad vastgestelde welstandsnota.

Centrumplan Uithuizen

Hiervoor verwijzen wij naar Hoofdstuk 4 Grote projecten.

Wat verandert er in de begroting?

Voor programma 1 stellen we de volgende begrotingswijzigingen voor:

	lasten		baten	
	toename	afname	toename	afname
Incidenteel Structureel	€ 770.000	€ 676.000	€ 388.000	€ 12.000

Incidentele toename van de lasten

- Aanwending uit de RJO inzake aankoop gronden Hooilandscheweg € 75.000.
- Aanwending uit de RJO inzake sloopkosten uit exploitatieplannen € 74.000.
- Aanwending uit de RJO inzake onderhoud muur kerk Usquert € 20.000.
- Proceskosten Transitie Uithuizermeeden (Dynamiek aan het lint) € 80.000. De verwachting was dat deze kosten uit het totaal beschikbare budget van € 600.000 gedekt konden worden, echter was de voorwaarde van de provincie dat de beschikbare gelden niet besteed mochten worden aan proceskosten
- Stijging van de lasten van € 386.000 inzake exploitatieplan van Speykstraat 2 te Roodeschool (vastgesteld door de Raad op 12 oktober 2017); deze kan worden opgevoerd in de begroting, aangezien de voorwaarde is vervuld dat de dekking door middel van subsidies is geregeld.
- Structuurplannen Eemshaven: toename van de lasten van € 50.000 vanwege de aankoop van een woning.
- Actualisatie van het exploitatieplan Scherphorn Noord, vastgesteld in de Raad door 26 april 2018. Dit levert € 45.000 extra lasten op. Hier staan ook hogere baten tegenover.
- Diverse mutaties kleiner dan € 20.000, in totaal € 40.000.

Incidentele afname van de lasten

- Toevoeging RJO inzake proceskosten Transitie Uithuizermeeden (Dynamiek aan het lint) € 80.000. Kosten worden verwacht in de toekomstige jaren.
- Toevoeging RJO proceskosten WLP € 160.000; zie toelichting onder programma 2.
- Vrijval € 300.000 inzake subsidie WLP; deze uitgaven worden niet meer verwacht. Voorstel is om deze terug te storten in de reserve lokale woon- en leefbaarheidsplannen; zie ook de toelichting onder programma 2.
- Aframing kosten inzake actualisatie bestemmingsplannen € 65.000; betreft kosten inzake buitengebied; verwachting is dat dit wordt uitgevoerd in 2019 e.v.
- Toevoeging RJO € 20.000 betreft NCG-gelden inzake structuurplannen.
- Aframing budget structuur- en bestemmingsplannen € 30.000.
- Diverse mutaties kleiner dan € 20.000, in totaal € 21.000.

Incidentele toename van de baten

- Exploitatieplan van Speykstraat 2 te Roodeschool (vastgesteld door de Raad op 12 oktober 2017) kan worden opgevoerd in de begroting, aangezien de voorwaarde is vervuld dat de dekking door middel van subsidies is geregeld; stijging van de baten van € 332.000
- Actualisatie van het exploitatieplan Scherphorn Noord, vastgesteld in de Raad op 26 april 2018; extra baten van € 45.000. Hier staan ook hogere lasten tegenover.
- Diverse mutaties kleiner dan € 20.000, in totaal € 11.000.

Incidentele afname van de baten

- Diverse mutaties kleiner dan € 20.000, in totaal € 12.000.

1.2 Demografie en leefbaarheid

Algemeen

Leefbaarheid staat onder druk door demografische ontwikkelingen en minder beschikbare middelen. Wij zetten in op de bereikbaarheid van voorzieningen en de sociale vitaliteit van de samenleving als bepalende factoren voor de leefbaarheid. Belangrijke componenten zijn daarbij het Woon- en leefbaarheidsplan en de Jeugdzorg.

Wat gaan we dit jaar bereiken?

Wonen & gebiedszaken (Woon- en leefbaarheid)

De leefbaarheid in Eemsmond is flink gestimuleerd door de subsidie van ongeveer € 1 mln. Veel dorpen en verenigingen hebben al gebruik gemaakt van deze subsidie. Dit geeft een betere leefbaarheid in diverse dorpen.

Vanuit het scholenplan komen er veel nieuwe scholen. De gemeente is hierover in overleg met de scholen en de NCG. Dat geeft op termijn veilige en adequate onderwijshuisvesting. Het onderwijsachterstandenbeleid wordt in regionaal verband opgepakt.

Eemsmond heeft goede plaatsen om te sporten. Zowel de sportvelden als de hallen zijn van een goede kwaliteit. In Uithuizen is de Strip de Roegte afgerond. Hier kan de (jongere) jeugd alle dagen bewegen.

De dorpshuizen worden ondersteund bij de problemen waar zij tegen aan lopen. Daarvoor is ook subsidie beschikbaar vanuit Hart voor Dorpen. Alle gemeentelijk vastgoed is in beeld.

Het Boukemapark is (bijna) klaar. Dat vraagt om goed beheer, wat vanuit de vakafdeling wordt gepland en uitgevoerd.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Wonen & gebiedszaken (Woon- en leefbaarheid)

- Voor de dorpen Uithuizermeeden, Warffum, Uithuizen, Kantens en de combinatie Zandweer, Eppenhuisen en Doodstil zijn gebiedsagenda's opgesteld.
- Voor de overige dorpen is het zogenaamde dorps-DNA (de feitelijke kenmerken van het dorp) geformuleerd, dat waar mogelijk is aangevuld met ontwikkelingswensen die passen in de koers voor de 5 kernopgaven uit het WLP.
- Van de in de gebiedsagenda's genoemde projecten is een aantal projecten in voorbereiding of is de uitvoering gestart. Vanuit de voor het WLP beschikbare middelen zijn voor een aantal projecten middelen beschikbaar gesteld, waaronder het in de gebiedsagenda van Uithuizermeeden opgenomen project Dynamiek aan het lint.
- Proactief uitvoering geven aan de subsidieregeling Maatschappelijke initiatieven WLP.
- In het kader van de uitvoering van het WLP vanuit de gemeente invulling gegeven aan de rol van procesbegeleider en verbinder; vanuit de gemeente is gefaciliteerd en gestimuleerd in lijn met het WLP onder andere ten behoeve van de leefbaarheid en krachtige buurten en dorpen.
- Het project Mijn Energievoordeel is uitgevoerd. Dit project richtte zich op huurders met lage inkomens. Zij kunnen een beroep doen op een energiecoach die hen aan huis informatie verstrekt over energiezuinig gedrag. Het doel is om de woonlasten structureel te laten dalen.

- De continuïteit wordt conform het WLP-beleid over de jaarwisseling heen geborgd door het restant van WLP, overige kosten, te weten € 160.000, over te hevelen naar 2019. Hierbij is € 70.000 bedoeld voor de voortgang van de uitvoering van de opgestelde gebiedsagenda's, onder andere voor verkenningen en haalbaarheidsonderzoeken voor de bijbehorende projecten. De resterende € 90.000 is voor het opstellen van nieuwe gebiedsagenda's vanuit het dorps-DNA en het monitoren van wonen en leefbaarheid.
- Het restant van de middelen dat beschikbaar is voor de subsidieregeling Maatschappelijke initiatieven WLP, volgens raming € 300.000, wordt teruggestort in de Reserve lokale WLP. Een mogelijk verder restant bij de jaarrekening wordt eveneens teruggestort in deze reserve.

Jeugdzorg

2018 geeft een beeld van stijgende tekorten in de jeugdzorg. In 2017 was het uiteindelijke tekort provinciaal € 29,4 mln. en voor de BMW-gemeenten € 2,48 mln. Door de vakafdelingen en het RIGG wordt onderzoek gedaan naar deze tekorten. Hierover wordt u nader bericht en is er extra info opgenomen in de monitor sociaal domein over het 2^e kwartaal van 2018.

Een eerste analyse vanuit de provinciale taskforce toont aan dat zowel de indicatiewaarde (verplichting) als ook de declaratiewaarde (uitbetaalde bedragen) significant stijgen ten opzichte van 2017. Uit de werkzaamheden die de afgelopen maanden zijn uitgevoerd door financiële specialisten komt naar voren dat dit een lastige opdracht is. De oorzaken van deze stijging zijn dan ook het doel van onderzoek bij de RIGG.

In de begroting van 2018 is geen rekening gehouden met het tekort over 2017, omdat de begroting 2018 in het najaar van 2017 is vastgesteld. Op dat moment waren die tekorten onvoldoende inzichtelijk. Gebaseerd op het tekort van vorig jaar en de verwachte significante stijging ten opzichte van 2017 wordt voorgesteld het budget voor jeugdzorg op te hogen met € 1,2 miljoen en dit bedrag te onttrekken aan de reserve Decentralisaties. Hierbij sluiten wij aan bij de monitor Sociaal Domein over het tweede kwartaal 2018.

Wat verandert er in de begroting?

Voor programma 2 stellen we de volgende begrotingswijzigingen voor:

	lasten		baten	
	toename	afname	toename	afname
Incidenteel	€ 1.489.000	€ 189.000		
Structureel				

Incidentele toename van de lasten

- Aanwending RJO inzake restauratie rijksmonument van het gymnastiekgebouw bij de oude Rijks HBS te Warffum; € 30.000; conform raadsbesluit op 18 mei 2017; Uitbetaling van de subsidie vindt plaats in 2018.
- Bijraming uitvoeringsbegroting jeugd € 67.000 inzake de tijdelijke uitbreiding van de formatie casemanagement CJG; reden hiervoor is dat het aantal cliënten is toegenomen; dekking vindt plaats vanuit de Reserve Decentralisaties.
- Aanwending RJO inzake sportaccommodaties Zandeweer, € 20.000. Betreft onderhoud kleedkamers.
- Administratieve overboeking van lasten uit programma 4 naar programma 2; € 149.000.
- Op last van de monitor Sociaal Domein BMW toevoegen € 1.200.000 inzake verwacht tekort op Jeugd; zie ook de toelichting hierboven.

- Diverse mutaties kleiner dan € 20.000, in totaal € 23.000.

Incidentele afname van de lasten

- Administratieve overboeking van lasten naar programma 4 vanuit programma 2 € 32.000.
- Aframing budget kunstbeoefening € 34.000, betref budget kunst op scholen, word niet meer besteed.
- Afname budget uitvoering sportbeleid met € 40.000. Minder sportcoaches ingezet dan geraamd.
- Subsidie peuterspeelzalen € 70.000 lager, in verband met wetswijziging per 1 januari.
- Diverse mutaties kleiner dan € 20.000, in totaal € 13.000.

1.3 Bestuurszaken

Algemeen

Het programma Bestuurszaken Toezicht en Handhaving van regels die betrekking hebben op de fysieke leefomgeving (Wabo, DHW, APV enz.) Ook vallen de specifieke taken die de burgemeester in een gemeente heeft. Het gaat hierbij om:

- Openbare Orde en Veiligheid;
- Brandweerbzorg;
- Crisismanagement;

Het beleid behorende bij het programma Bestuurszaken ligt onder meer vast in:

- het Integrale Veiligheidsbeleidsplan (IVB) 2015-2018;
- Uitvoeringsprogramma 2018 toezicht en handhaving;
- Nalevingsbeleid;
- De handhavingsstrategie;
- De Verordening kwaliteit uitvoering VTH-taken;
- Algemene Plaatselijke Verordening.

Wat gaan we dit jaar bereiken?

Herindeling

In de loop van 2017 is begonnen met het verkennen en afstemmen van verschillende projecten binnen het ruimtelijk domein. In een startnotitie, bestuurlijk vastgesteld in november 2017, is een drietal scenario's benoemd om verder uitgewerkt te worden. In maart 2018 hebben de Colleges besloten om de VTH-taken zoveel als mogelijk onder te brengen in een eigen afdeling. De wettelijk verplichte basistaken Milieu worden uitgevoerd door de OmgevingsDienst Groningen en de samenwerking met de Werkorganisatie DEAL wordt, in aanloop naar de herindeling van de DAL-gemeenten, gefaseerd afgebouwd. Er is ruimte gelaten om bepaalde specialistische taken (bouw fysica, constructieve veiligheid enz.) in samenwerking op te pakken. Deze visie is in mei door alle vier de raden bekrachtigd. In september 2018 is, samen met de ODG, een businesscase opgesteld voor de basistaken. In dezelfde periode zijn de eerste verkennende gesprekken met de WO DEAL opgestart om te komen tot een overeenkomst voor de uitvoering in 2019, waarbij we uitgaan van hetzelfde volume in 2019 als in 2018.

Omgevingswet

Naar verwachting wordt de Omgevingswet per 2021 van kracht. De invloed van de Omgevingswet is groot, omdat nog meer dan nu het geval is, de nadruk komt te liggen op de integratie van verschillende wet- en regelgeving. Om de implementatie in goede banen te leiden is de voorbereiding op ambtelijk niveau in breed verband opgepakt. In juni en september hebben de eerste groepen medewerkers deelgenomen aan een introductiecursus Omgevingswet.

Toezicht en handhaving

De geplande controletaken zijn voor het grootste deel conform de planning en het opgestelde programma uitgevoerd. De ODG maakt vorderingen als het gaat om toepassing van het LeefOmgevingsSysteem. Dit heeft positieve gevolgen voor de data die het systeem kan genereren en daarmee wordt ook de betrouwbaarheid van de informatie verhoogd.

Voor een verdere detaillering van het bereikte resultaat in relatie tot de uitvoering verwijzen wij naar het jaarverslag VTH, wanneer dit aan uw Raad bekend wordt gemaakt.

Toezicht op bestaande bouw in relatie tot het dossier gaswinning is conform planning uitgevoerd. Het aantal meldingen van potentieel onveilige situaties neemt, als gevolg van een stijgend aantal inspecties namens de NCG, wel toe. Wij beschikken over een geactualiseerde handhavingsstrategie en het nalevingsbeleid is geldig tot 1 januari 2019.

Openbare Orde en Veiligheid

Samen met ketenpartners wordt, met het integraal veiligheidsbeleid in de hand, dagelijks gewerkt aan een veilige woon- en leefomgeving. De gemeente Eemsmond is een veilige gemeente met een aantal aandachtspunten. Een van die aandachtspunten op het gebied van openbare orde en veiligheid is de Eemshaven. Door een, gelukkig, toenemende groei aan activiteiten in de haven neemt ook de daarbij behorende criminaliteit toe. De gemeente Eemsmond heeft in 2018 (actualisatie van het beeld uit 2016) met ketenpartners ingezet op het voorkomen van deze vorm van criminaliteit (met name ondermijning en arbeidsuitbuiting).

Binnen het programma worden meerdere kleine en grotere cases opgepakt die zich bevinden op het snijvlak van het sociaal domein, openbare orde en veiligheid en volksgezondheid.

Het weesfietsenbeleid is in 2018 qua handhaving conform het handhavingsplan opgepakt.

Door het College is Damocles-beleid vastgesteld. Dit beleid maakt het voor de burgemeester mogelijk om een pand, waar verdovende middelen in aangetroffen zijn, voor een bepaalde periode te sluiten. De inzet van dit middel is, in samenwerking met Politie en Justitie, in 2018 niet toegepast.

De jaarwisseling wordt ieder jaar, samen met ketenpartners, integraal voorbereid. Tijdens de jaarwisseling 2017/2018 is wederom besloten tot het inzetten van cameratoezicht in Uithuizermeeden. De gemeente zet daarnaast in op ondersteuning bij vergunde activiteiten rondom de jaarwisseling, onder andere door schade beperkende maatregelen. De kosten voor deze maatregelen worden centraal geboekt.

In 2018 is de aanpak van problematische jeugdgroepen voortgezet. Samen met ketenpartners is een groep van 17 jongeren besproken en is met elk groepslid en hun ouder(s) een gesprek gevoerd. Daarnaast zijn er activiteiten ontplooid om de uitwassen van het gedrag te beperken. Ook is in een groot aantal gevallen (aanvullende) hulpverlening ingezet, zowel individueel als in gezinsverband. Aan het einde van 2017 is een tweede groep gedeeltelijk in beeld gekomen, waarbij leden overlast rondom de stations in de gemeente veroorzaakten. Door intensieve samenwerking van de ketenpartners werd deze overlast snel gestopt.

APV

Met de herindeling in het verschiep zijn alleen de meest urgente ontwikkelingen, die aanleiding gaven tot wijziging van de APV, nog dit jaar doorgevoerd.

Dit betrof een wijziging in het kader van de nieuwe Wet Aanpak Woonoverlast ('Aso-wet') waarmee een expliciete zorgplicht – met bijbehorende handhavingsbevoegdheden - is opgenomen voor, kort gezegd, gebruikers van woningen om geen hinder te veroorzaken voor hun omgeving.

Alle overige wijzigingen, bijvoorbeeld zoals voorgesteld door de VNG in hun meest recente wijziging van de model-APV, zijn minder urgent en worden meegenomen in een geharmoniseerde APV voor Het Hogeland. Ondertussen is hard gewerkt binnen de werkgroep 'APV en Bijzondere wetten' en is de APV voor het Hogeland in concept klaar. De bijbehorende advisering gaat binnen afzienbare tijd de bestuurlijke route lopen.

Brandweezorg

De brandweezorg valt volledig onder de verantwoordelijkheid van de VRG gekomen. Op de ontwikkelingen voor een goede brandweezorgvoorziening in het havengebied is geen vooruitgang te melden. Wij blijven de ontwikkelingen op dit vlak kritisch volgen om het maximaal haalbare te realiseren. De blusgroepen uit Uithuizermeeden en Usquert zijn samengevoegd en tijdelijk gehuisvest in Uithuizen aan de Nijverheidsweg. De voorbereiding van de bouw van een nieuwe kazerne aan de Industrieweg te Uithuizen is gestart. De bestaande kazernes in Usquert en Uithuizermeeden zijn afgestoten. Voor de strategische dieselolieopslag in het havengebied is een Rampenbestrijdingsplan (RBP) noodzakelijk. De VRG werkt aan een actueel RBP met daarin specifieke aandacht voor de bluswatervoorziening op deze locatie. De verwachting is dat dit begin 2019 kan worden afgerond en ter besluitvorming wordt voorgelegd.

Crisismanagement

Op gebied van crisismanagement voldoet de gemeente, ondanks enkele personele mutaties op dat vlak, aan haar verplichtingen voor wat betreft de personele invulling van het team Bevolkingszorg. Organisatiebreed en bestuurlijk is aan de opleidingen, trainingen en oefeningen deelgenomen. In de aanloop naar de herindeling worden steeds meer activiteiten op het vlak van crisisbeheersing in samenwerking opgepakt.

Drank & Horeca

Vorig jaar is, samen met ketenpartners waaronder de horeca, een nieuw horecaconvenant (convenant veilig uitgaan) vastgesteld en aangeboden aan de doelgroep ter ondertekening. We hebben een integraal team DHW-Evenementen waarin zaken vanuit een multidisciplinair perspectief worden belicht. Hierdoor kan er goed advies worden gegeven door alle partijen. In 2018 De invulling van dit team is in 2018 op basis van nieuwe inzichten gewijzigd. Hierdoor wordt er effectiever overlegd en geïnvesteerd in het delen van kennis en ervaring met de andere herindelingsgemeenten.

Dossier gaswinning/aardbevingen

Het dossier heeft ook in 2018 veel bestuurlijke en ambtelijke inzet gevraagd op het niveau van de regio (lees: aardbevingsgebied (gemeenten, provincie, Rijk). Door uitspraken van Minister Wiebes in maart 2018 om de gaswinning in 2030 te stoppen is aan alle relevante partijen gevraagd om te reflecteren op reeds ingezette ontwikkelingen en te beoordelen welke vervolgstategieën en aanpakken qua versterking nodig zijn. Ook is hard gewerkt aan het verkrijgen van commitment van het Rijk om samen met de regio te bouwen aan een Nationaal Programma Groningen en het bieden van toekomstperspectief voor inwoners van Eemsmond, indachtig de nieuwe gemeente Het Hogeland.

Vanuit Eemsmond is meegewerkt aan de contouren van een eigen programma Veilig en Vitaal Het Hogeland, het programma voor de nieuwe gemeente. Daarbij wordt nu al zo veel mogelijk de samengewerkt en worden acties gezamenlijk opgepakt. Samen met de Colleges en in afstemming met de Raden probeert het programmateam aardbevingen de belangen van relevante partijen te behartigen, het vertrouwen te herstellen, en bovenal de veiligheid te waarborgen.

Belangrijke opgave was en blijft om inzicht te behouden in de strategie om te bepalen aan welke tafel we welke inbreng zo goed mogelijk kunnen leveren.

Uitwisseling partnergemeenten

In 2018 is het partnerschap met Stadt Borkum verder vormgegeven. De activiteiten die in 2018 hebben plaatsgevonden zijn:

- Project MiniMathematikum; een zeer geslaagd project in samenwerking met EDR. In dit project zijn 200 kinderen van het primair onderwijs, afkomstig van zeven scholen in de gemeente Eemshaven, een dag naar Borkum geweest. Op die dag hebben ze samen met leeftijdsgenoten van Borkum spelletjes gedaan op het gebied van ruimtelijk inzicht.
- Personeelsdag van Stadt Borkum aan de gemeente Eemshaven

Wat hebben we daarvoor gedaan?

De inspanningen op gebied van VTH en Veiligheid worden weergegeven in een Jaarverslag dat op een later moment aan uw Raad bekend gemaakt wordt. Tussenrapportages van uitvoeringsorganisaties ODG en WOD worden eveneens aan uw Raad bekend gemaakt.

Beleid, voortvloeiend uit VTH en APV, is zoveel als mogelijk, met het oog op de fusie, geharmoniseerd en geactualiseerd.

Wat verandert er in de begroting?

Voor programma 3 stellen we de volgende begrotingswijzigingen voor:

	lasten		baten	
	toename	afname	toename	afname
Incidenteel Structureel	€ 215.000	€ 25.000	€ 100.000	

Incidentele toename van de lasten

- Bijraming van de lasten (€ 100.000) met betrekking tot het gaswinningsdossier in verband met de extra ontvangen lumpsum.
- Aanwending RJO € 30.000 inzake verstrekking vergunningen in verband met de gaswinningsproblematiek
- Verhoging budget veiligheidsregio € 83.000 in verband met het abusievelijk te laag ramen van de bijdrage in de primaire begroting.
- Diverse mutaties kleiner dan € 20.000, in totaal € 2.000.

Incidentele afname van de lasten

- Toevoeging aan de RJO inzake het project energiebesparing bedrijven € 25.000. Verwachting is dat dit project in 2019 wordt uitgevoerd.

Incidentele toename van de baten

- Vanuit het Rijk is er een extra lumpsum binnen gekomen (€ 100.000). Deze extra baten worden gebruikt om de lasten voor het gaswinningsdossier te dekken.

1.4 Economie en maatschappij

Algemeen

Toerisme

2018 is, mede dankzij de goede zomer, een heel goed jaar voor toerisme. De groei die in 2017 te zien is geweest, heeft zich doorgezet. Toeristische bedrijven zijn tevreden over de bezoekersaantallen, zoals onder ander in Noordpolderzijl te zien was. Ook de haven wordt goed bezocht, waar het aantal boten tot nu toe vijf keer zo veel is als de afgelopen jaren. Het twee keer ploegen van de vaargeul heeft een positief effect gehad.

Economie

Breedband Noord Groningen is van start gegaan in de gemeente de Marne. In Eemsmond is de vraaginventarisatie inmiddels afgerond en dit heeft ertoe geleid dat eenieder die zich heeft aangemeld vanuit de witte adressen wordt aangesloten op snel internet. In 2018 wordt gestart met het graven voor de aanleg van de glasvezelkabels. Daarna wordt gestart met het aansluiten van de adressen. Daarmee komt er een digitale snelweg tot stand in het buitengebied, waardoor bedrijven zich beter kunnen ontwikkelen en particulieren beter kunnen deelnemen aan het digitale deel van ons leven.

Verplaatsing aardgascondensaatoverlaadstation Roodeschool

Zoals u al voor de zomer is medegedeeld is de verplaatsing van het aardgascondensaat-overlaadstation van Roodeschool naar de Eemshaven mislukt. Technisch gezien was een nieuwe locatie nabij Vopak mogelijk, maar financieel was de verplaatsing niet mogelijk. Vergunning-technisch heeft Noord Gas Transport (NGT) al haar zaken op orde in Roodeschool en heeft zij ook vanuit dat oogpunt geen noodzaak tot verplaatsen. De geraamde bijdrage van Eemsmond is inmiddels teruggestort in de daarvoor bestemde reserve.

Maatschappelijke banen

Op 1 januari 2018 had de gemeente Eemsmond nog drie maatschappelijke banen (Oud WIW en ID-banen) ingevuld. Het streven was om deze drie banen voor deze datum om te zetten naar reguliere banen. Ondanks allerlei inspanningen is dit niet gelukt. Omdat er onvoldoende budget in de gemeentelijke begroting was opgenomen in 2018, wordt bij deze Najaarsrapportage een bedrag van € 59.000 bijgeraamd. De banen nemen in de komende jaren af als gevolg van het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd van de medewerkers. In juli 2018 is een medewerker met pensioen gegaan, eind 2019 gaat de tweede medewerker met pensioen en de laatste medewerker bereikt in 2028 de pensioengerechtigde leeftijd.

1000-banenplan

Het 1000-banenplan is gericht op scholing en begeleiding van werkzoekenden met een afstand tot de arbeidsmarkt en het realiseren van 1000 banen. Met het 1000-banenplan willen de aardbevingsgemeenten samen met andere gemeenten in de arbeidsmarktregio realiseren dat in de periode september 2017 tot januari 2022:

- 1000 personen een betaalde baan voor minimaal een half jaar wordt aangeboden.
- Waarvan minimaal 500 personen behoren tot de doelgroep van de Participatiewet.
- Minimaal 1000 werkzoekenden worden opgeleid en voorbereid op het werken in de bouw, techniek en de kansrijke sectoren. Dit aantal kan hoger zijn als dat nodig is om 1000 mensen aan het werk te krijgen.

- Er een regionale aanbestedingskalender wordt ontwikkeld waarmee structureel:
  - Zicht en sturing op de aanbestedingen bestaat;
  - Een vertaling kan worden gemaakt van (toekomstige) vraag naar werk in omvang en aard van verwachte functies en daarbij behorende competenties;
  - De social return-waarde van opdrachten wordt benut voor het creëren van banen voor werkzoekenden in de arbeidsmarktregio.
- De kennis en expertise van regionale bedrijven zoveel mogelijk wordt benut en ingezet en de werkgelegenheid van regionale bedrijven wordt vergroot.

De aardbevingsgemeenten hebben in het 1000-banenplan een preferent belang, daar het in eerste instantie gaat om werk voor de werkzoekenden uit deze regio. Het 1000-banenplan is het afgelopen jaar van start gegaan en wordt steeds verder uitgerold. De eerste werkzoekenden uit deze regio zijn inmiddels geplaatst op de arbeidsmarkt.

De minister van SZW heeft aan het toekennen van de Rijksbijdrage voor het 1000-banenplan de voorwaarde verbonden dat deze wordt toegekend aan de gemeente Groningen. Hierdoor wordt de gemeente Groningen door SZW verantwoordelijk gesteld voor de naleving van de voorwaarden uit het convenant dat eerder is vastgesteld en de bijkomende voorwaarden met betrekking tot de decentralisatie-uitkering. Op deze uitkering is de Financiële-verhoudingswet van toepassing. De gemeente Groningen en de aardbevingsgemeenten hebben hierover afspraken gemaakt over risico's in verband met niet-naleving van deze voorwaarden of het niet behalen van de door SZW gestelde doeleinden in de overeenkomst 1000-banenplan Rijksbijdrage SZW. Deze zal binnenkort door alle deelnemende gemeenten worden ondertekend.

Nadere analyse strategisch beleidskader

Tijdens de behandeling van de actualisatie van het strategisch beleidskader Werk en Inkomen 2018 in de Raden is naar voren gekomen dat de Raden graag een verdieping willen met betrekking tot de beleidskeuzes met een financiële onderbouwing, rekening houdend met de aankomende herindeling en het bredere sociaal domein. Naar aanleiding daarvan is er een nadere analyse van het strategische beleidskader opgesteld die in juli 2018 door de raden is vastgesteld.

De conclusie van deze analyse luidt dat Werkplein Ability zich bezighoudt met de juiste (wettelijke) taken, deze taken op een goede manier worden uitgevoerd en dat Werkplein Ability het grootste deel van deze taken voort kan blijven zetten. Het is echter niet reëel om te verwachten dat al deze taken de komende jaren budgetneutraal kunnen worden uitgevoerd. Budgetneutraliteit zal daarom niet langer als kader worden gehanteerd. Dit kader zal moeten worden vervangen door nieuwe kaders waarbij de nieuwe Raad van Het Hogeland moet aangeven waar door de gemeente prioriteit aan moet worden gegeven.

Daarnaast zullen enkele kaders, zoals bijvoorbeeld het kader dat bepaalt dat BUIG en specifieke regelingen buiten het uitvoeringsbudget blijven en het kader dat aangeeft dat PIOFACH-functies moeten worden vervuld in samenwerking met gemeenten, komen te vervallen door de herindeling.

De tekorten binnen de Participatiewet lopen de komende jaren op. Dit is van invloed op de totale begroting van de nieuwe gemeente Het Hogeland. Er moet in breder perspectief binnen de gehele gemeentelijke programmabegroting worden gekeken naar mogelijkheden om deze tekorten op te lossen.

Taalhuizen

Laaggeletterdheid wordt als overkoepelende term gebruikt voor mensen die grote moeite hebben met luisteren, spreken, lezen en schrijven, rekenen en digitale vaardigheden in het dagelijks leven en op het werk. Zij beheersen het minimale niveau om volwaardig in de Nederlandse maatschappij te kunnen functioneren niet. In de gemeenten Bedum, De Marne, Winsum en Eemsmond ligt het percentage laaggeletterden tussen 8-11% van de bevolking. Dat betekent dat er binnen de BMW-gemeenten in totaal tussen de 4.000 en 5.500 laaggeletterden zijn.

Het doel van de opzet van de taalhuizen is om zoveel mogelijk laaggeletterden te bereiken en een passend taalaanbod te doen. Fasegewijs worden zo veel mogelijk bijstandsgerechtigden, die een taalniveau hebben dat lager is dan MBO3, gescreend op laaggeletterdheid. Daarnaast zijn de taalhuizen toegankelijk voor andere laaggeletterden. In totaal wil BMW in 2018 tussen de 80 en 100 laaggeletterden een passend taalaanbod doen. Dit sluit aan bij de ambitie van de provincie Groningen om in de periode van 2016-2020 5% van de laaggeletterden te bereiken en hen scholing op maat te bieden.

In september 2018 zijn er twee nieuwe taalhuizen geopend in Bedum en De Marne, waarmee het totaal in BMW op vier komt. Verschillende ketenpartners zijn hierbij betrokken, zoals Stichting Biblionet Groningen, Stichting Lezen en Schrijven, het Noorderpoort, Stichting Werk op Maat, Steunpunt Vrijwilligerswerk, Vluchtelingenwerk, MJD, Humanitas, Werkplein Ability, Mensenwerk Het Hogeland en andere nieuwe partners uit de BMW-gemeenten. Er is door de ketenpartners gezamenlijk een uitvoeringsplan taalhuizen opgesteld voor 2018.

Op basis van de resultaten van de pilot in 2017 hebben het College en de Raad aangegeven in te willen blijven zetten op de aanpak van laaggeletterdheid en de pilot opzet taalhuizen te willen continueren. Zij hebben aangegeven dat zij het belangrijk vinden dat de taalhuizen in de toekomst goed worden geborgd en een structureel karakter krijgen. Daarom is onlangs door het College besloten een structurele post van € 100.000 op te nemen in de bestuursopdracht Sociaal Domein.

Schuldhulpverlening

De gemeente Eemsmond heeft de schuldhulpverlening ondergebracht bij de Volkskredietbank (VKB) te Appingedam en neemt deel aan de GR.

In het eerste halfjaar van 2018 zijn er extra kosten gemaakt en is een toename van de exploitatiebijdrage zichtbaar. Dit komt voornamelijk door lagere aantallen en daarmee gepaard gaande lager opbrengsten voor adviesgesprekken, budgetbeheer zwaar en schuldregelingen. Daarnaast zijn er extra kosten gemaakt, doordat 67 dossiers met aanvragen SR zijn overgedragen aan de Kredietbank Nederland en zijn er extra advieskosten gemaakt. De VKB voldoet ruimschoots aan de wettelijke norm voor wat betreft de wachttijden. Mensen moeten gemiddeld 10 dagen wachten voordat er een intake plaatsvindt, terwijl de wettelijke norm op 28 dagen is gesteld. In de gemeente Eemsmond hebben in het eerste halfjaar 29 nieuwe intakes plaatsgevonden en zijn er 16 mensen uitgestroomd. Het recidivepercentage bij de VKB is 3,1%. Dat is zeer positief ten opzichte van het landelijk gemiddelde van 11%. De geprognosticeerde gemeentelijke bijdrage 2018 (inclusief beschermingsbewind) bedraagt voor de gemeente Eemsmond € 281.003. Dit is € 997 minder dan is begroot.

Met de aankomende herindeling wordt nagedacht over hoe de nieuwe gemeente schuldhelpverlening vorm wil gaan geven. Daar worden nu de voorbereidingen voor getroffen. De gevolgen van een herindeling voor een GR waaraan een fuserende gemeente deelneemt worden geregeld in de Wet algemene regels herindeling (Wet Arhi). Wanneer de nieuwe gemeente in de plaats treedt van de fuserende gemeenten, draagt ook de niet-deelnemende gemeente de GR-taken van rechtswege over aan de GR. De nieuwe gemeente Het Hogeland heeft tot 1 juli 2019 de tijd om een keuze te maken en een besluit te nemen over de nieuwe vorm van schuldhelpverlening.

Wat gaan we dit jaar bereiken?

Vanuit de begroting 2018 is aangegeven dat we onderstaande zaken willen bereiken:

- Nieuwe kansen voor lokale ondernemers door aanpak centrum Uithuizen
- Aanleg van breedband in combinatie met 5G;
- Updaten van de bedrijventerreinen;
- Uitplaatsing van aardgascondensaatoverlaadstation NGT uit Roodeschool;
- Verstevinging rol van toerisme.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Eind september is de aftrap geweest van de ombouw van de Blink om water terug te brengen op de Blink. Daarmee is de start gegeven van de aanpak van het centrum. Hiermee komen er nieuwe kansen voor de lokale ondernemers.

De aanleg van breedband in het witte buitengebied is van start gegaan. In december wordt gestart met graven in de gemeente Eemsmond. In januari en februari 2019 worden de individuele adressen aangesloten.

Het bedrijventerrein Edama heeft een update gekregen. Daarnaast is er in het kader van de veiligheid een ontsluiting aangelegd door het Dingebos.

De verplaatsing van het aardgascondensaatoverlaadstation heeft helaas geen doorgang mogen vinden.

Mede door het mooie weer is het toerisme ook in onze omgeving flink gegroeid. Daarnaast proberen we met Top van Groningen, Marketing Groningen onze buurgemeenten en ondernemers de rol van toerisme te versterken door het bieden van een goed pakket aan mogelijkheden voor recreanten.

Wat verandert er in de begroting?

Voor programma 4 stellen we de volgende begrotingswijzigingen voor:

	lasten		baten	
	toename	afname	toename	afname
Incidenteel	€ 694.000	€ 701.000	€ 95.000	€ 30.000
Structureel				

Incidentele toename van de lasten

- Vanuit de RJO wenden we € 44.000 aan inzake asielinstroom. Dit geld was over vanuit 2017 en wordt besteed in 2018.
- Voor maatschappelijke dienstverlening verwachten we € 31.000 hogere lasten. Budget hiervan staat onder programma 2. Dit corrigeren wij door middel van een begrotingswijziging.
- Inzake het EZ-bureau DEAL, waarvoor gemeente Eemsmond de penvoering doet, worden er hogere lasten geraamd van € 95.000 betreffende het project Breedband. Hier staan ook hogere baten tegenover.
- Verhoging budget maatschappelijke banen € 59.000, zie toelichting onder algemeen. Dekking vanuit de Algemene Reserve.
- Toename budgetten inzake WMO met € 402.000. Voor een toelichting verwijzen wij naar de monitor sociaal domein over het 2^e kwartaal.
- Toename budget participatie en integratie statushouders € 52.000.
- Diverse overige mutaties kleiner dan € 20.000 van in totaal € 11.000.

Incidentele afname van de lasten

- Vrijval deel van het project vaarronde € 125.000. Het project wordt op kleinere schaal uitgevoerd.
- Toevoeging aan de RJO van € 200.000 inzake het project Waddenmade.
- Administratieve overboeking van lasten uit programma 4 naar programma 2; € 149.000.
- Verlaging budget mantelzorg met € 50.000.
- Afname budgetten inzake WMO met € 124.000. Voor een toelichting verwijzen wij naar de monitor sociaal domein over het 2^e kwartaal.
- Vrijval Europese cofinanciering inzake strategische projecten van € 38.000
- Diverse overige mutaties kleiner dan € 20.000 van in totaal € 15.000.

Incidentele toename van de baten

- Inzake het EZ-bureau DEAL, waarvoor gemeente Eemsmond de penvoering doet, worden er hogere baten geraamd van € 95.000 betreffende het project Breedband. Hier staan ook hogere lasten tegenover.

Incidentele afname van de lasten

- Lagere eigen bijdragen inzake WMO verwacht, mutatie € 30.000.

1.5 Infrastructuur en milieu

Algemeen

Infrastructuur en milieu zijn onderwerpen waarbij de focus ligt op de inrichting, het beheer en het onderhoud van de openbare ruimte. Hierbij spelen de begrippen veiligheid, kwaliteit en duurzaamheid een grote rol, voor nu en in de toekomst.

Bij het programmaonderdeel infrastructuur richten wij ons voornamelijk op het effectief en efficiënt behoud, beheer en onderhoud van de fysieke openbare ruimte, waarbij gestreefd wordt naar een bepaald kwaliteitsniveau. Bij het programmaonderdeel milieu richten wij ons voornamelijk op het behoud en de verbetering van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving met extra nadruk op duurzame ontwikkeling, klimaat- en energiebeleid en de circulaire economie. Uiteraard zijn de twee programmaonderdelen op bijna alle onderwerpen sterk verweven met elkaar en met andere programma's.

Voor een heldere uiteenzetting van de doelen is het programma I&M onderverdeeld in een aantal hoofdthema's. Per hoofdthema zijn ambities voor de komende begrotingsperiode nader toelicht, waarbij een doorvertaling heeft plaatsgevonden richting concrete doelen en de wijze waarop wij deze doelen zijn behaald in 2018.

Binnen het programma I&M onderscheiden we de volgende thema's:

- Harde infrastructuur
Hieronder vallen alle civiele objecten in de openbare ruimte (wegmeubilair, wegen, OVL, bebording), alle riolering en alle civiele constructies (bruggen, oeverbeschermingen, dammen, duikers);
- Groen en natuur
Hieronder valt al het openbaar groen (inclusief de begraafplaatsen, bermen en sloten), invloeden vanuit de fysieke leefomgeving (lucht, licht, geluid, geur) en de bodem;
- Verkeer(sveiligheid)
Hieronder valt de inrichting van alle wegen, voet - en fietspaden en pleinen, het openbaar vervoer, duurzame en veilige woonomgeving en de gladheidbestrijding;
- Educatie
Hieronder valt voorlichting en gedragsveranderingen op het gebied van verkeer en voorlichting op het gebied van natuur en milieu;
- Klimaat en duurzaamheid
Hieronder valt het energiebeleid en de circulaire economie (o.a. afvalinzameling en afvalverwerking);
- Waddenzee en ontwikkeling
Hieronder valt het duurzame gebruik en beheer van het Wadden Werelderfgoedgebied en duurzame havenontwikkeling.

Uiteraard zijn de thema's geen afgebakende onderwerpen op zich, maar is er tussen de thema's enige overlap aanwezig. Waar dit concreet aan de orde is, zal dit zoveel als mogelijk worden aangegeven.

Om goed te kunnen inspelen op de doelstellingen binnen dit programma is beleid vastgesteld in de volgende plannen:

- Het beleid- en beheerplan Wegen 2016-2020;
- Het beleid- en beheerplan Openbare Verlichting 2016-2020;
- Het convenant Duurzaam Veilig;
- Het beheerplan civiele constructies 2016-2020;
- De Wegencategorisering gemeente Eemsmond;
- De Nota Parkeren;
- Het Milieubeleidsplan en Uitvoeringsprogramma 2013-2018;
- Kwaliteitsvisie groen 2012-2017;
- Groenstructuurplan 2012-2017;
- Het afvalwaterbeleidsplan BMW/NZV 2014-2018;
- Uitvoeringsplan baggeren hoofdwatgangen 2016 t/m 2018;
- Intergemeentelijk Bodembeleidsplan Regio Noord 2014-2018.

Wat gaan we dit jaar bereiken?

Baggeren

In 2017 heeft het waterschap in samenwerking met de gemeente Eemsmond het Boterdiep gebaggerd. In 2018 stonden de Helwerdermaar en de Meestermaar op de planning om gebaggerd te worden. Op dit moment wordt de aanbesteding Meestermaar voorbereid en zal naar alle waarschijnlijkheid aan het begin van 2019 het werk starten. Het Helwerdermaar zal vanwege extra onderhoud later gebaggerd worden.

Helwerdermaar

In de Helwerdermaar is drie jaar geleden een dam aangelegd. Het waterschap Noorderzijlvest heeft hiervoor toestemming gegeven. Dit heeft onbedoeld geresulteerd in een blokkade van de toeristische vaarroute. Het waterschap heeft geprobeerd middels grondruil de situatie ongedaan te maken. Dit is helaas niet gelukt. De oplossing wordt nu gevonden in een samenwerking tussen de gemeente Eemsmond en het waterschap waarbij een project opgezet wordt waarbij waterbeheersingsdoelen worden gekoppeld aan vaarrecreatiedoelen. Het waterschap heeft hiervoor € 200.000 opgenomen in haar begroting. Een en ander is gekoppeld aan een te nemen peilbesluit. Dit besluit is voorzien in het vierde kwartaal van 2019. Vervolgens kunnen de maatregelen vanuit dit besluit worden genomen. Een exact tijdstip is nog niet te geven.

Fietsplan

Eind 2016 is het Fietsplan vastgesteld. In 2017 zijn de eerste projecten gestart en een aantal zijn inmiddels afgerond. In 2018 zal er verder gewerkt worden aan de uitvoering van het fietsplan. De aanbesteding rondom de werkzaamheden die voortvloeien uit het Fietsplan worden in oktober '18 aanbesteed. Reeds uitgevoerd is het fietspad langs de Menkemaweg en de fietsstroken op de Westervalle richting Den Andel. Naast deze werkzaamheden zal er in oktober gestart worden met het plaatsen van E- laadvoorziening voor de elektrische fietsen.

(Electrische) laadinfrastructuur

Op dit moment zijn wij samen met de Provincie drukdoende om per gemeente de juiste locaties te vinden waar de dit soort laadinfrastructuur gesitueerd kunnen worden en gewenst zijn. De geplande start van het provinciaal Green deal project zal naar verwachting aan het begin van 2019 starten. Separaat hieraan zullen wij nog dit jaar op door ons geselecteerde locaties zelf laadinfrastructuur plaatsen.

Groen en natuur

Participatie “heft in eigen hand”

Onlangs is met de Burchtstraat een convenant afgesloten waarin staat dat het onderhoud van de het openbaar groen overgenomen wordt door de bewoners tegen afgesproken vergoeding. Na het succes van twee eerdere convenanten (Tuinbouwweg en Het Openlucht Museum) krijgt het project met de Burchtstraat een vervolg.

Hondenpoep en zwerfafval

In het afgelopen jaar zijn er een vijftal nieuwe locaties aangewezen als pilot – project Hondenpoep hier zijn, na het houden van een enquête onder de inwoners, poepzakjes en afvalbakken geplaatst. Daarbij is extra toezicht vanuit VTH DEAL ingekocht.

Ten aanzien van het zwerfafval is er vanaf 1 mei tot 1 november extra capaciteit (1 fte) gerealiseerd om zichtbaar extra aandacht te hebben voor het onderwerp zwerfafval. Na deze invulling wordt er samen met Nedvang ingezet op een project, waarbij spelenderwijs kinderen en ouders bewust leren omgaan met zwerfafval door gebruik te maken van storytelling, games en 360 gr virtual reality. Daarnaast zijn er verschillende zwerfafval-opruimacties vanuit o.a. buurtinitiatieven geweest die de gemeente heeft gefaciliteerd.

Begraafplaatsen

Grotendeels zijn op dit moment de werkzaamheden die gepland stonden voor 2018 uitgevoerd. De resterende werkzaamheden worden nog uitgevoerd.

Verkeer(sveiligheid)

Veilige scholen

Rondom de nieuwe school Uithuizen is de infrastructuur zodanig ingericht dat de kinderen en het overige verkeer zo min mogelijk mengt, dit verhoogt veiligheid aanzienlijk. Buiten de inrichting van de schoolomgeving wordt er nog een fietspad aangelegd vanaf de Sportlaan richting de school. Door het scheiden van de fietsers van het andere verkeer zal de verkeersveiligheid aanzienlijk verhoogd worden.

In relatie tot de samenwerkingsschool de Dobbe in Roodeschool krijgt binnen het project Hooilandseweg de oversteek Laanweg- Zuster Kortestraat extra attentiewaarde in de vorm een zichtbaardere oversteek, reflectie en andere attentiewaarden.

Hub

De eerste werkzaamheden rondom de HUB Uithuizen worden in de komende maanden in gang gezet waarbij wel de kans bestaat dat bepaalde onderdelen (Dynamisch Reizigers Informatie Systeem, Watertappunt, wifi, etc.) in 2019 uitgevoerd worden.

NABO`s

De niet actief beveiligde overwegen binnen de gemeente Eemsmond worden in het uitvoeringsprogramma 2019 meegenomen door Pro Rail. Hiermee worden al dit soort overwegen gesaneerd en zijn alle knelpunten opgelost. In Warffum zijn twee van dit soort overwegen aanwezig. Deze bevinden zich in het Delthepad tussen de Westerhornseweg en de Kloosterweg. Hier valt een koppelkans te behalen met een langdurige wens van het dorp Warffum om het vracht- en landbouwverkeer te weren uit het oude centrum (Oosterstraat). Op verzoek van de inwoners van Warffum is onderzoek gedaan naar mogelijkheid om het karakteristieke oude dorp te ontlasten van het zware landbouwverkeer. Om werk met werk te kunnen maken hebben we één optie onderzocht op haalbaarheid: een Agrologistiek weg parallel aan het Delthepad en hier ligt een koppelkans met project NABO`s. De grootste koppelkans ligt in het delen van de kosten voor een dergelijke Agrologistiek met Prorail en de Provincie Groningen. Met een separaat voorstel zullen we dit aan u voorleggen.

Herinrichting Hooilandseweg Roodeschool-Oosteinde

De Provincie Groningen heeft aangegeven problemen te hebben met capaciteit en planning. Hierop heeft de gemeente Eemsmond het verzoek neergelegd de regie over te nemen. Sinds september 2018 heeft de gemeente Eemsmond de regie overgenomen van het project om de vaart erin te houden. Medio oktober/november zal naar verwachting een aannemer bekend zijn die voorlopig gegund kan worden.

Spoorlijn

De spoorlijn en de stations Eemshaven en Roodeschool zijn in 2018 officieel geopend.

Educatie

Bij verkeer is een eenduidige infrastructuur belangrijk. Het juiste gebruik hiervan valt en staat bij het gewenste gedrag van de weggebruikers. Elk jaar besteden wij aandacht aan verkeerseducatie om de bewustwording van de gevaren in het verkeer te vergroten. Sinds 2015 ligt de centrale regie hiervoor bij de provincie Groningen in de vorm van het Verkeer- en Vervoer Beraad (VVB). In 2017 is dit vanuit de provincie in nauwe samenspraak met de gemeenten verder uitgerold. Nadruk bij de educatiemaatregelen ligt bij de kwetsbare groepen (ouderen en jongeren). Maatregelen zijn per gemeente verschillend, afhankelijk van de problematiek in het gebied.

Natuur- en milieueducatie wordt in onze gemeente door de provinciale afdeling van het IVN aangeboden aan alle scholen in onze gemeente. Het IVN heeft een digitaal aanbod met veel activiteiten, van een gastles over de muskusrat tot het bezoeken van een waterzuiveringsinstallatie. Hiernaast wordt in het najaar een specifiek project over energie aangeboden waarbij vooral wordt ingegaan op de energietransitie en inpassing van duurzame energie.

Naast de provinciale afdeling van het IVN hebben we in onze gemeente ook een actieve lokale afdeling van het IVN. De lokale afdeling organiseert allerlei activiteiten voor jong en oud. Als gemeente proberen we de lokale afdeling te stimuleren en te faciliteren.

Zelf hebben we traditioneel ons steentje bijgedragen door deelname aan de boomfeestdag en het mogelijk te maken dat alle groepen 7 en 8 een bezoek kunnen brengen aan Buitenplaats Noordkust in Pieterburen. Dit gebouw is in het bezit van het Groninger Landschap en hier krijgen ze al spelenderwijs een hele ochtend les over trekvogels.

Klimaat en duurzaamheid

Tussen gemeenten en Rijk is een Klimaatakkoord gesloten. Hierin zijn de doelen opgenomen die we willen halen, in 2020 30% CO2 reductie ten opzichte van 1990, 20% aandeel duurzame energie in 2020 en 2% energiebesparing per jaar.

Door alle Groninger gemeenten is een energieloket opgezet. Hier kunnen inwoners en bedrijven terecht voor veel informatie, subsidies en leningen voor energiebesparende maatregelen. Met het energieloket is in 2017 een inkoopactie voor isolerende maatregelen georganiseerd. Tevens zijn er afspraken gemaakt over het continueren van het energieloket in de periode 2018-2020.

Voor het verduurzamen van het eigen energieverbruik is in 2017 besloten deel te nemen aan de gemeenschappelijke aanbesteding GGPG samen met de provincie Groningen, verschillende gemeenten uit de provincie, de Omgevingsdienst Groningen en de Veiligheidsregio.

De aanbesteding heeft uiteindelijk als doel de verbruikte elektriciteit op te wekken met nieuw te realiseren groene stroom. Hiermee wordt een impuls gegeven aan het duurzaam opwekken van groene stroom. Daarnaast zal ook het aandeel groen gas steeds verder worden vergroot.

Lokaal in dorpen en kernen ontstaan verschillende initiatieven gericht op het verduurzamen van het energiegebruik. De initiatieven van enthousiaste vrijwilligers richten zich op het duurzaam opwekken van energie en verminderen van de energievraag door isolatie. De gemeente ondersteunt en faciliteert dergelijke initiatieven zo goed mogelijk.

Circulaire economie

In 2017 heeft u ingestemd met het treffen van een aantal extra maatregelen naar aanleiding van de evaluatie van het alternerend inzamelen. Deze maatregelen zijn o.a. gericht op het verbeteren van scheiding van afval en het reduceren van de hoeveelheid huishoudelijk afval. In 2018 is volgens planning hier verder aan gewerkt. De planvorming en uitvoering van de afdek van de stort stond gepland voor 2017. De uitvoering van de afdek zal naar verwachting echter pas volledig afgerond worden in 2018.

In samenwerking met het Waterschap Noorderzijlvest is een pilot gestart om te onderzoeken of en wat de risico's zijn van het gebruik van 'schone' overstortbagger op het land. Indien na afloop van de pilot in september 2018 blijkt dat er geen risico's zijn bij het gebruik van overstortbagger dan wil het waterschap deze overstortbagger nuttig toepassen en verwerken in dijken, op industrielocaties of onder wegen.

Waddenzee en havenontwikkeling

Als Waddengemeente hebben wij de ambitie om de ecologie en het duurzaam medegebruik van het Waddengebied hand in hand te laten gaan, met als uitgangspunt een gezonde en veerkrachtige Waddenzee. Dit geven wij onder andere vorm binnen de Vereniging van Waddenzeegemeenten, waarin wij op verschillende thema's in het gebied een faciliterende en stimulerende rol aannemen, waaronder ook de promotie van het Waddengebied als Werelderfgoedlocatie.

Daarnaast zijn wij deelnemer in een aantal samenwerkingsverbanden, zoals het deelprogramma Vitale Kust, het programma Waddenzeehavens en het Programma Rijke Waddenzee, waarin dezelfde ambities en uitgangspunten centraal staan.

Vanaf 2016 is er samen met de partners uit het gebied, in samenwerking met het Programma Naar een Rijke Waddenzee, gewerkt aan een structurele oplossing voor de baggerproblematiek in de vaargeul van Noordpolderzijk. Eind 2017 heeft u hierover een definitief voorstel ontvangen waarin een investeringsbijdrage werd gevraagd. In 2018 hebben we hier uitvoering aan gegeven.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Uitgevoerde werkzaamheden 2018:

- Herstraten diverse wegen volgens het beleids- en beheerplan Wegen;
- Vervangen en herstellen deklagen op diverse asfaltwegen op basis van de jaarlijkse inspecties;
- De deklaag op de Onderdendamsterweg, Fase 2 start in oktober 2018;
- Openbare verlichting op diverse locaties volgens het beleids- en beheerplan OVL;
- Vervangen diverse beschoeiingen;
- Onderhoud civiele constructies uitgevoerd volgens het beheerplan;
- Herstel fietspad Warffummerbos;
- Herinrichten Oude Tilsterweg;
- Uitvoeren kapwerkzaamheden bomen a.g.v. essentaksterfte
- Onderhoud begraafplaatsen grotendeels uitgevoerd;
- Groot onderhoud gepleegd aan pompgemalen.

Wat gaan we nog doen?

- De volgende investeringen en speerpunt krijgen een vervolg in 2019:
- Investeren Vervangen OVL 2016, 2017 en 2018
- Investeren GRP 2016 vrijverval, Hooilandseweg Roodeschool;
- Investeren GRP 2016 mech. Elektrisch; vervangen communicatie pompstations;
- Investeren GRP 2016 overig, Hooilandseweg Roodeschool;
- Investeren duurzaam veilig (2014); ten behoeve van fietsroutes nieuwe school Uithuizen;
- Investeren Boukemapark; afronding aanleg Strip en Roegte;
- Uitvoering geven aan het beheerplan Begraafplaatsen.

Wat verandert er in de begroting?

Voor programma 5 stellen we de volgende begrotingswijzigingen voor:

	lasten		baten	
	toename	afname	toename	afname
Incidenteel	€ 146.000	€ 76.000		€ 114.000
Structureel				

Incidentele toename van de lasten

- Aanwending RJO € 20.000 inzake kosten gronddepots. Afvoer gronden is afhankelijk van de vraag van het vuilverwerkingsbedrijf.
- Aanwending uit de RJO van € 23.000 inzake het herstel aan graven. Betreft uitvoer van werkzaamheden aan het herstel van de kinderbegraafplaats, werk is uitgevoerd in 2018.
- Vanuit de RJO komt een bedrag van € 45.000 voor de onderzoekskosten van riolering in het kader van het GWRP.
- Aanwending vanuit de RJO inzake de werkzaamheden voor het baggerplan van € 49.000. Werk is uitgevoerd in 2018.
- Diverse mutaties kleiner dan € 20.000, in totaal € 9.000.

Incidentele afname van de lasten

- Er is minder bomenonderhoud uitgevoerd dan was verwacht. Een aantal van deze werkzaamheden schuiven door naar 2019; het kapseizoen loopt namelijk door tot het einde van de winter; In totaal € 25.000 toegevoegd aan de RJO.
- Vrijval deel budget baggerwerkzaamheden € 40.000.
- Diverse mutaties kleiner dan € 20.000, in totaal € 11.000.

Incidentele afname van de baten

- Bijstelling raming lagere opbrengst baten rioolheffing. Reden hiervoor is dat per abuis in de primaire begroting al was gerekend met de tariefsverhoging van in totaal € 64.000. Hierdoor was de tariefstijging dubbel opgenomen in de begroting.
- Bijstelling lagere opbrengst baten begraafrechten. De baten van begraafrechten vallen € 50.000 lager uit dan begroot. Reden hiervoor is dat in primaire begroting deze opbrengst te hoog is ingeschat. Bedrag is in lijn met voorgaand jaar.

1.6 Dienstverlening en ondersteuning

Algemeen

Het programma Dienstverlening en ondersteuning heeft betrekking op de publieksdienstverlening en de dienstverlening aan de interne organisatie (bedrijfsvoering). Specifiek komen onderstaande punten aan de orde:

- Publiek georiënteerd:
  - Digitale dienstverlening
  - Ontwikkeling Klant Contact Centrum (KCC)
- Intern georiënteerd:
  - Informatisering en automatisering
  - Personeel & Organisatie

In 2018 is dit programma behoorlijk onder druk komen te staan door de ontwikkelingen in het kader van de herindeling. Meer en meer zijn de keuzes gemaakt in het licht van de vorming van de nieuwe gemeente. Daardoor kon het voorkomen dat ingezette ontwikkelingen in Eemsmond (tijdelijk) tijdelijk zijn getemporiseerd of in een andere richting werden vervolgd. Steeds is gestreefd om de 'winkel zo goed mogelijk open te houden' zodat onze inwoners de dienstverlening krijgen waar ze recht op hebben en de interne bedrijfsvoering zo goed mogelijk wordt gewaarborgd.

Wat gaan we dit jaar bereiken?

1. Van start gaan met de voorbereidingen van iBurgerzaken, zodat we in de periode 2018-2019 kunnen aansluiten op het landelijk netwerk.
2. Interne beheersing van het WOZ- proces bij de afdeling belastingen. De waarderingskamer heeft allerlei nieuwe 'zelfevaluatie' vragenlijsten gemaakt die gemeenten verplicht jaarlijks moeten invullen en monitoren. Dit samen met de interne controle op de werkzaamheden bij de afdeling belastingen vragen om meer aandacht voor de kwaliteitscontrole.
3. Extra aandacht door de afdeling belastingen voor de aardbevingsproblematiek en de unieke objectensamenstelling binnen onze gemeente.
4. Implementatie en doorontwikkeling zaakgericht werken.
5. Ontwikkeling, ondersteuning en implementatie P&O beleid in het kader van de herindeling, dan wel invoering van een regiegemeente.
6. Informatiebeveiliging op orde.
7. Verbetering kwaliteit/vermindering kwetsbaarheid ICT.
8. Creëren van een inzichtelijk financiële administratie en voldoen aan alle wettelijke voorschriften.
9. Verbetering werkprocessen/LEAN, efficiënter werken en vergaderen.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

1. iBurgerzaken is geïmplementeerd.
2. Interne kwaliteitscontrole is geadresseerd in de projectgroep financiën BMWF en wordt daarmee opgepakt t.b.v. de nieuwe gemeente.
3. Het WOZ-proces in Eemsmond is verder geoptimaliseerd. De specifieke situatie van Eemsmond is geadresseerd aan de projectgroep financiën BMWF.

4. Decos Join is ingevoerd, in 2018 is een extra medewerker zaakgericht werken/DIV aangesteld.
5. Vanuit P & O is een zeer actieve bijdrage geleverd aan de projectgroep HRM alsmede de daaraan gelinkte werkgroepen.
6. Het informatiebeveiligingsplan Eemsmond heeft gediend als leidraad voor het concept informatiebeveiligingsplan BMW. De implementatie wordt opgepakt in het kader van de vorming van de nieuwe gemeente. Vanuit Eemsmond is een concept blauwdruk identiteits- en toegangsmanagement opgezet. De uitvoering daarvan gebeurt door de nieuwe gemeente.
7. Er zijn diverse investeringen op ICT-gebied doorgevoerd. Daarbij vooral te denken aan vervanging storage en servers en thin clients. Alle investeringen zijn kortgesloten in de projectgroep I en A.
8. Nieuw pakket SAP geïmplementeerd.
9. Invoering Continu Verbeteren Eemsmond (zie hieronder).

Continu Verbeteren Eemsmond

Het team Continu Verbeteren en Ontwikkelen stimuleert en faciliteert teams, medewerkers en de organisatie als geheel op de gebieden procesoptimalisatie en operationeel management. Daarnaast wordt ingezet op teamontwikkeling. Deze activiteiten tezamen hebben effect op houding en gedrag.

Hieronder worden de belangrijkste doelstellingen en de bijbehorende resultaten in 2018 weergegeven.

De nadruk heeft gelegen op het ondersteunen van de herindelingsproject- en werkgroepen bij het inzichtelijk maken van de werkprocessen voor Het Hogeland. Het daadwerkelijk verbeteren en efficiënter maken van de werkprocessen is een doorontwikkeling.

In 2018 is ook ingezet op het ontwikkelen van methodieken en workshops op het gebied van teamontwikkeling. In het voorjaar heeft team CVO (Continu Verbeteren en Ontwikkelen), in samenwerking met de manager Ruimte, invulling gegeven aan een leergang Sensitiviteit. Ook is in de eerste helft van 2018 de training 'Omgaan met veranderingen' BMW-breed georganiseerd. Mogelijk krijgt dit in het laatste kwartaal van 2018 nog een vervolg, met name gericht op de nieuwe teamcoaches.

Een methodiek voor het houden van verbetersessies is bij teams geïntroduceerd. Gebleken is dat met begeleiding meer resultaat geboekt wordt om te komen tot verbeteracties. In het laatste kwartaal van 2018 wordt dit verder ontwikkeld in de vorm van workshops.

Door middel van workshops en begeleiding is een vervolg gegeven aan de introductie van weekstarts bij teams, ook bij Ability. Verder heeft door terugkommomenten bij diverse teams aanscherping van het gebruik van de methodiek plaatsgevonden.

Ook is ingezet op doorontwikkeling van de A3-plannen, waarbij de ervaringen zijn gedeeld met het directieteam van Het Hogeland.

Er is een kennisbank 'Projectmatig werken' opgeleverd. Deze kennisbank bevat een handleiding en instrumenten/tools, waarmee je een project op een goede manier kunt invullen. Deze kennisbank is ook gedeeld met onze herindelingsgemeenten.

Om bovenstaande diensten te kunnen leveren is in 2018 de nodige aandacht geweest voor het volgen van training en opleiding. Denk aan 'Implementatie bij de overheid', 'Overheidsparticipatie met Lef!'. Ook heeft het team, samen met een aantal beoogde teamcoaches, aan het event 'Below the Surface' deelgenomen ter voorbereiding op het ondersteunen van teams om stappen te maken richting zelforganisatie. Daarnaast was ook sprake van een aantal individuele trainingen/opleidingen.

Wat verandert er in de begroting?

Voor programma 6 stellen we de volgende begrotingswijzigingen voor:

	lasten		baten	
	toename	afname	toename	afname
Incidenteel Structureel			€ 59.000	

Incidentele toename van de baten

- Inzake het pand Nijlicht heeft in 2018 de definitieve afrekening plaatsgevonden, waarmee een in voorgaande jaren gereserveerd bedrag kan vrijvallen en er een eenmalig voordeel van € 59.000 wordt genoten.

2. Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Bij dit onderdeel van de rekening worden die middelen opgenomen, die vrij besteedbaar zijn en kunnen dienen ter financiering van de gemeentelijke uitgaven. De algemene dekkingsmiddelen van de gemeente Eemsmond betreffen:

1. Algemene uitkering uit het gemeentefonds
2. Lokale middelen, vrij te besteden
3. Dividend
4. Saldo financieringsfunctie
5. Onvoorziene uitgaven

Algemene uitkering

Mutatie Algemene uitkering op basis van septembercirculaire 2018

Middels de septembercirculaire 2018 valt de algemene uitkering voor 2018 € 287.924 lager uit dan bij de Voorjaarsrapportage werd ingeschat.

Dit verschil wordt veroorzaakt door:

- korting op accres en BTW-compensatiefonds	€ 598.570 N
- extra budget voor de decentralisaties Sociaal Domein	€ 310.646 V

Totaal	€ 287.924 N
---------------	--------------------

Het lagere accres wordt veroorzaakt door doorgeschoven Rijksuitgaven naar het volgend begrotingsjaar. Het nadeel op het BTW-compensatiefonds is omdat de gemeenten meer BTW gedeclareerd hebben dan vooraf werd ingeschat. De mutatie op het Sociaal Domein heeft onder andere te maken met prijscompensatie. De structurele mutatie wordt verwerkt in de Begroting BMWWE 2019.

Lokale heffingen

Onder de algemene dekkingsmiddelen vinden wij de volgende belastingen terug:

- Onroerende zaakbelasting
- Forensenbelasting
- Reclamebelasting

De opbrengsten uit deze belastingen zijn algemene dekkingsmiddelen en daarmee ook vrij inzetbaar. Dit in tegenstelling tot de rioolheffing, afvalstoffenheffing en leges. De opbrengst van deze heffingen zijn gekoppeld aan de kosten die hiervoor worden gemaakt. Verantwoording hiervan vindt daarom plaats op het product zelf.

Belastingen

Het beleid van de gemeente is erop gericht om tariefsverhogingen zoveel mogelijk te beperken. De OZB-opbrengsten zijn in 2018 met 1% gestegen. De afvalstoffenheffing is gelijk gebleven ten opzichte van 2017.

In vergelijking met omliggende gemeenten is de afvalstoffenheffing nog steeds bijzonder laag. De gemeente heeft voor de afvalstoffenheffing geen kostendekkend tarief. Voor de rioolbelasting is uitgegaan van 100% kostendekkendheid.

In 2018 zijn er wederom een aantal ontwikkelingen inzake de OZB-opbrengsten van niet-woningen. Enerzijds is er sprake van gerealiseerde areaaluitbreiding in de Eemshaven waar in de raming van de opbrengsten nog geen rekening mee gehouden kon worden. Anderzijds zijn er wederom te verwachte waardedalingen met lagere OZB-opbrengsten. Alhoewel een aantal definitieve waardebepalingen nog moeten worden overeengekomen, wordt alvast rekening gehouden met de lagere te verwachte waardebepalingen waarbij vanuit het voorzichtigheidsprincipe het uitgangspunt is alvast uit te gaan van lagere WOZ-waardes. De lagere verwachte OZB-opbrengsten worden gecompenseerd door hogere OZB-opbrengsten in verband met areaaluitbreiding waardoor er per saldo over het boekjaar 2018 een extra opbrengst wordt verwacht.

OZB	Begroet 2018	Prognose 2018	Vershil
Eigenaren woningen	€ 2.536.993	€ 2.536.993	€ 0
Eigenaren niet woningen	€ 5.271.463	€ 5.462.741	€ 191.278
Gebruik niet woningen	€ 3.885.418	€ 4.049.725	€ 164.307
Totaal	€ 11.693.874	€ 12.049.459	€ 355.585

Dividend

De gemeente Eemsmond ontvangt dividend op de aandelen van de Bank voor Nederlandse Gemeenten (BNG), Oikocredit, Fryslân Miljeu en van de diverse vennootschappen voortvloeiend uit de verkoop van Essent aan RWE. Het dividend van deze laatstgenoemde vennootschappen is verantwoord onder programma 4 Economie & Maatschappij.

Van de BNG is in 2018 € 53.282 aan dividend ontvangen; hierdoor is de oorspronkelijke raming met € 35.000 verhoogd. Van Oikocredit is € 204 ontvangen en van Fryslân Miljeu € 23.971.

Saldo financieringsfunctie

De gemeente Eemsmond kent geen ramingen c.q. boekingen op deze functie. De werkelijke rente wordt via een nagecalculeerde renteomslag verdisconteerd in de kapitaallasten.

Onvoorziene uitgaven

In de primitieve Begroting 2018 was een bedrag geraamd voor onvoorziene structurele uitgaven van € 15.000. Van dit bedrag is in 2018 € 9.000 aangewend.

Overig eigen middelen

De toerekening van de rentelasten aan de investeringen vindt plaats middels óf een vast rentepercentage (annuïtaire methode) of middels de omslagrente (lineaire methode). In de rekening hanteren we de berekende renteomslag van de Begroting. Over de uitwerking van deze methodiek in het jaar 2018 wordt bij de Jaarrekening 2018 verslag gedaan.

Wat verandert er in de begroting?

Inzake de algemene dekkingsmiddelen stellen we de volgende begrotingswijzigingen voor:

	lasten		baten	
	toename	afname	toename	afname
Incidenteel Structureel		€ 293.000	€ 666.000	€ 599.000

Incidentele afname van de lasten

- Inzet uitvoer energietransitie € 23.000. Budget wordt overgeboekt naar de overhead.
- Aframing budget sociale uitkeringen met € 20.000.
- Vrijval van het budget inzake interbestuurlijk programma van € 85.000.
- Het budget inzake de dorpenrondes wordt verlaagd met € 20.000 in verband met het feit dat er weinig aanvragen zijn vanuit de dorpen.
- De rente op kasgelden is werkelijk lager dan geraamd. Dit levert een voordeel op van € 100.000.
- Toevoeging rente aan voorzieningen is lager met € 45.000. Zie ook de toelichting onder overig eigen middelen.

Incidentele toename van de baten

- Bijraming OZB-opbrengsten niet-woningen van € 355.000. Zie ook de toelichting onder belastingen.
- Er wordt op basis van de septembercirculaire extra uitkering voor het sociaal domein verwacht van € 311.000. Zie voor toelichting onder de Algemene Uitkering.

Incidentele afname van de baten

- De bijstelling van de begroting op basis van de septembercirculaire 2018 van € 599.000. Zie voor toelichting onder de Algemene Uitkering.

3. Overhead

Algemeen

In het herziene BBV worden baten en lasten van overhead niet meer onder de afzonderlijke beleidsprogramma's geregistreerd, maar centraal onder een afzonderlijk 'taakveld'. Dit taakveld dient in een afzonderlijk overzicht te worden gepresenteerd in de Begroting.

Er is een algemene definitie van overhead voorgeschreven. Uitgangspunt hierin is dat kosten zoveel mogelijk direct worden toegerekend aan de betreffende taken/activiteiten. Onder overhead wordt verstaan het geheel van functies gericht op de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.

Deze algemene definitie van overhead maakt een betere financiële vergelijkbaarheid tussen gemeenten mogelijk.

Er is voor gekozen om overhead op een eenduidige wijze toe te rekenen en te kiezen voor een eenvoudige methode gebaseerd op alle directe lasten

Met het zoveel mogelijk direct toerekenen van directe kosten aan de betreffende taakvelden/activiteiten, vervalt de noodzaak van een complexe en veelal ondoorzichtige kostentoerekening aan alle gemeentelijke taken en activiteiten.

Alle overhead die direct verbonden is aan activiteiten/taken/producten die gericht zijn op de externe klant (te noemen -directe kosten-), worden in de betreffende taakvelden geregistreerd. Overhead die niet direct toe te rekenen is aan taakvelden (te noemen - overhead -) wordt in één overzicht Overhead verantwoord.

Voor taken/activiteiten en daarmee samenhangende diensten waarvoor gemeenten (kostendekkende) tarieven mogen berekenen (afval, riolering, diensten voor derden), zou het meenemen van overhead betekenen, dat de tarieven moeten dalen. Echter geldt dat gemeenten overhead wel mogen meenemen in de berekening van de tarieven. Er is voor gekozen om overhead op een eenduidige wijze toe te rekenen en te kiezen voor een eenvoudige methode gebaseerd op alle directe lasten.

Alle ondersteunende afdelingen en kosten zijn verantwoord onder de overhead. Dit betreft onder andere de volgende onderdelen.

- Communicatie
- Belastingen
- ICT
- DIV
- Civiele dienst
- Diverse apparaatskosten KCC
- Apparaatskosten Staf
- Apparaatskosten Bedrijfsvoering
- Apparaatskosten Beleid
- Huisvesting gemeentehuis
- Gemeentebedrijf

Wat verandert er in de begroting?

Inzake de overhead stellen we de volgende begrotingswijzigingen voor:

	lasten		baten	
	toename	afname	toename	afname
Incidenteel Structureel	€ 550.000	€ 277.000		

Incidentele toename van de lasten

- Aanwending vanuit de RJO inzake het opleidingsbudget (voornamelijk voor de training overheidsparticipatie met lef) € 100.000.
- Aanwending vanuit de RJO inzake inhuurverplichtingen personeel € 101.000. Verplichtingen ontstaan vanuit voorgaand boekjaar.
- Extra inzet voor de uitvoer energietransitie € 23.000. Overboeking vanuit de Algemene Dekkingsmiddelen.
- Bijraming inhuur ICT € 50.000. Betreft de inhuur van een systeembeheerder, deels voor ziektevervangende, deels voor een vacature, waarbij externe inhuur doorgaans duurder is dan personeel in dienst.
- Bijraming budget inzake aanschaf meubilair € 45.000. In het kader van de herindeling worden er reeds een aantal nieuwe bureaus aangeschaft.
- In het kader van de centrumontwikkeling in Uithuizen moet het SNS-gebouw begin volgend jaar worden ontruimd en gesloopt. Voor herhuisvesting van het sociale team is het huidige fractiehuis qua ligging en grootte de beste optie. Om het pand geschikt te maken voor de huisvesting van het integrale (sociale) team en het spreken met inwoners over hun vraagstukken moet het verbouwd worden. Het gaat hierbij om groot onderhoud, verduurzaming/energie-verbetering, bouwkundige aanpassingen (spreekkamers) en ICT-aanpassingen en toekomstbestendigheid. Hiervoor is € 220.000 noodzakelijk.
- Diverse mutaties kleiner dan € 20.000, in totaal € 11.000.

Incidentele afname van de lasten

- Toevoeging RJO € 150.000 inzake het onderhoud van de RIR, welke deels in 2018 en deels in 2019 wordt uitgevoerd.
- Voor de afdeling belastingen wordt er minder personeel ingehuurd dan geraamd. Dit levert een voordeel op van € 50.000.
- De personele lasten voor het gemeentebedrijf zijn € 50.000 lager dan geraamd.
- Afname budget apparaatskosten met € 20.000.
- Eén mutatie kleiner dan € 20.000, in totaal € 7.000.

4. Grote projecten

Inleiding

Naar aanleiding van het onderzoeksrapport 'Grip op grote projecten' van de rekenkamercommissie is besloten om een kader voor de informatievoorziening van voorgenomen grote projecten nader vorm en inhoud te geven. De uitwerking van dit verzoek komt uitdrukking in bestuursrapportages.

De grote projecten die hier worden behandeld zijn:

1. Scholenprogramma
2. Centrumontwikkeling Uithuizen
3. Nieuwe School Uithuizen (NSU)

Scholenprogramma

In december 2016 is het programmaplan vastgesteld voor de scholentransitie in het kader van het aardbevingsdossier. De samenwerkingsovereenkomst tussen de Nederlandse Aardolie Maatschappij (NAM), de schoolbesturen en de gemeente is getekend in april 2018. De ondertekening van de samenwerkingsovereenkomst markeert de start van de uitvoeringsfase. De voorbereiding voor de realisatie van de nieuwbouw van de Dr Damschool is inmiddels gestart.

Voor een aantal locaties zijn nadere studies gedaan voor wat betreft de initiële keuze voor bouwkundig versterken versus nieuwbouw. De gemaakte keuzes hierin inclusief een voorstel voor verdeling van het toekomstpakket worden in oktober 2018 aan de Raad voorgelegd.

Centrumontwikkeling Uithuizen

Het project aan de Blink is in september aanbesteed. De uitvoering hiervan start in november 2018. De bestuurlijke wens om de doorgang onder de brug in de Snik voor pleziervaart te realiseren kan doorgang vinden. De NCG heeft de benodigde subsidie toegezegd voor de uitvoering van dit project. Het gebied tussen de huidige Blink en de Snik wordt hierbij in de lijn van de herinrichting van de Blink meegenomen. Afronding van het project Blink is op dit moment voorzien voor eind 2019.

Het project aan het Molenerf begint op het ruimtelijk vlak steeds meer vorm te krijgen. Er wordt nadrukkelijk gestreefd naar het tekenen van een overeenkomst tussen de supermarkten en de gemeente voor wat betreft de verdere ontwikkeling van dit gebied voor het eind van dit jaar.

Nieuwe School Uithuizen

Het vertrouwen in de veiligheid van de verdiepingsvloer van de Nieuwe School Uithuizen moet worden hersteld, nadat een vloer van dit type is ingestort in de in aanbouw zijnde parkeergarage bij vliegveld Eindhoven. Daartoe zijn vanaf medio april enkele scenario's ontwikkeld, zowel technisch inhoudelijk als financieel en procedureel. De scenario's waaruit een keuze kan worden gemaakt, en dus ook nadere informatie over de kosten en doorlooptijden van de uitvoering van elk afzonderlijk scenario, zijn in juli voor besluitvorming beschikbaar gekomen. Het door het College gekozen scenario is sindsdien verder uitgewerkt, eerst in een schetsontwerp met een globale kostenramingen (gereed week 36) en daarna richting een Definitief Ontwerp met een kostenbegroting (gereed week 44). Finale besluitvorming vindt plaats in de raadsvergadering op 8 november.

De uitvoering van het gekozen scenario kan daarna aan een aannemer opgedragen worden. Naar verwachting is de uitvoering van de noodzakelijke maatregelen medio 2019 gereed en kan de NSU met ingang van het nieuwe schooljaar 2019-2020 in gebruik worden genomen.

5. Overzicht van Baten & Lasten

	<i>Rekening 2017</i>	<i>Begroting 2018 voor wijziging</i>	<i>Begroting 2018 na wijziging</i>	<i>Mutaties Najaarsrapportage</i>	<i>Prognose 2018</i>
Wonen en Gebiedszaken	5.813.154	2.269.889	4.235.869	94.053	3.490.953
Demografie en Leefbaarheid	11.893.649	10.878.690	11.927.983	1.300.580	13.378.392
Bestuurszaken	4.458.531	5.550.898	5.694.237	190.000	5.880.915
Economie en Maatschappij	23.655.894	24.170.601	23.728.751	-6.889	23.686.457
Infrastructuur en Milieu	8.179.739	8.531.468	8.729.368	69.777	8.674.542
Dienstverlening en Ondersteuning	923.949	857.651	885.651	-	886.749
<i>Totaal lasten programma's</i>	<i>54.924.916</i>	<i>52.259.197</i>	<i>55.201.859</i>	<i>1.647.521</i>	<i>55.998.008</i>
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	1.599.516	1.970.707	1.680.707	-292.800	1.410.399
Overhead	9.237.148	9.317.744	10.302.619	272.620	10.163.117
Totale lasten	65.761.580	63.547.648	67.185.185	1.627.341	67.571.524
Wonen en Gebiedszaken	1.539.737	1.135.934	1.714.815	377.147	1.824.950
Demografie en Leefbaarheid	345.794	306.163	789.411	-	777.532
Bestuurszaken	453.789	581.690	581.690	100.000	811.328
Economie en Maatschappij	7.758.030	7.313.974	7.314.225	65.000	7.393.576
Infrastructuur en Milieu	3.610.533	3.786.159	3.858.435	-114.242	3.659.401
Dienstverlening en Ondersteuning	343.233	338.544	346.982	58.531	403.256
<i>Totaal lasten programma's</i>	<i>14.051.116</i>	<i>13.462.464</i>	<i>14.605.558</i>	<i>486.436</i>	<i>14.870.043</i>
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	44.413.530	45.198.859	45.785.872	67.076	45.857.327
Overhead	1.490.818	1.135.160	1.135.160	-	1.262.624
Totale baten	59.955.464	59.796.483	61.526.590	553.512	61.989.994
Saldo van baten en lasten	-5.806.116	-3.751.165	-5.658.595	-1.073.829	-5.581.530

	<i>Rekening 2017</i>	<i>Begroting 2018 voor wijziging</i>	<i>Begroting 2018 na wijziging</i>	<i>Mutaties Najaarsrapportage</i>	<i>Prognose 2018</i>
Reserves					
<u><i>Wonen & Gebiedszaken</i></u>					
Bovenwijkse voorzieningen	-189.203				
Stimulering woningmarkt	189.203				
Actualiseren bestemmingsplannen	-8.279				
Woon- en leefbaarheidsplannen Eemsdelta	-578.740		496.625		496.625
Ontwikkeltrajecten Eemsmond	-1.852.500	-515.000	-15.000		-15.000
<u><i>Demografie & Leefbaarheid</i></u>					
Lokale woon- en leefbaarheidsplannen	-110.548	306.426	-1.664.180	246.425	-1.117.755
Investering kapitaallasten kunstgrasvelden		500.000	500.000		500.000
Demografische ontwikkelingen	-690.527				
Sportvoorzieningen	-327.588				
Onderhoud onderwijshuisvesting	30.000	30.000	30.000		30.000
Dorpshuizen				20.000	20.000
Kapitaallasten NSU	287.791	-7.945	-7.945		-7.945
Kapitaallasten Boukemapark	298.275	-12.953	-12.953		-12.953
Scholenprogramma	288.144	288.144	288.144		288.144
<u><i>Economie & Maatschappij</i></u>					
Bedrijventerrein Eemsmond	-257.003				
Afschrijving bedrijventerrein Eemsmond	164.700				
Wet soc. Werkvoorzieningen	291.403	-92.072	-92.072		-92.072
Sociale voorzieningen	-115.710				
Wet maatsch. ondersteuning	-457.817				
Decentralisaties	-980.482	-459.462	-763.804	-609.696	-1.373.500
<u><i>Infrastructuur & Milieu</i></u>					
Gladheidsbestrijding	-26.000				
Vervanging machines/materieel	-757.521				
Afkoopsom graven	-452.960				
Geothermie	-94.191				
Infrastructuur	-67.499				
Milieu		-56.500	-56.500		-56.500
<u><i>Dienstverlening & Ondersteuning</i></u>					
Automatisering	-44.508				
Personeelsbeleid	-30.261	-92.345	-142.346		-142.346
E-dienstverlening/KCC	-115.000		-3.516		-3.516
<u><i>Algemene dekkingsmiddelen en Onvoorzien</i></u>					
Horizontaal toezicht	-5.000	-150.000	-229.829		-229.829
Jaarovergang	-604.281		-421.682	-839.726	-1.261.408
OZB					
Algemene reserve	-1.251.448	-3.717.469	-3.563.537	-	-3.563.537
Mutaties op reserves	-7.467.550	-3.979.176	-5.658.595	-1.182.997	-6.541.592
Saldo van baten en lasten	1.661.434	228.011	-	109.168	960.062

Over 2018 verwachten we een positief resultaat te behalen van € 960.000. Hierbij willen we nadruk leggen op “verwacht” en nemen we vanuit het voorzichtigheidsbeginsel dit resultaat nog niet volledig. Op basis van de mutaties in de Najaarsrapportage stellen we voor om alvast een resultaat nemen van € 109.000 en dit toe te voegen aan de Algemene Reserve.

Resultaat Najaarsrapportage (in Begroting door te voeren)	€ 109.000
Overhead, minder besteed dan geraamd	€ 540.000
Nog niet bestede subsidie WLP	€ 255.000
Overige mutaties > € 50.000	<u>€ 56.000</u>
Overig geprognosticeerd resultaat	€ 851.000
<i>Totaal Prognose resultaat 2018</i>	<i>€ 960.000</i>

---

6. Reserves en voorzieningen

6.1 Reserves

Reserve lokale Woon- en leefbaarheidsplannen

Voorgesteld wordt om een bedrag van € 300.000 te storten in de reserve, aangezien de beschikbare middelen voor de subsidieregeling Maatschappelijke initiatieven WLP niet volledig benut gaan worden.

Verder verwerken we het Raadsbesluit van 12 oktober 2017 inzake de herontwikkeling van de locatie aan de van der Speykstraat 2 te Roodeschool. Conform dit besluit halen we € 53.575 uit de Reserve lokale woon- en leefbaarheidsplannen om de kosten van dit plan te kunnen dekken.

De stand van de reserve komt hiermee op € 1.000.000.

Reserve Onderhoud dorpshuizen

Voorgesteld wordt om het bedrag van € 20.000, dat was opgenomen in de Reserve JaarOvergang in het kader van onderhoud dorpshuizen, toe te voegen aan de reserve. De stand van de reserve komt hiermee op € 274.000.

Reserve Decentralisaties

Voorgesteld wordt om een bedrag van € 223.283 over te hevelen naar de Reserve Decentralisaties vanuit de Reserve JaarOvergang. Dit bedrag was 2016 toegevoegd aan de Reserve JaarOvergang als zijnde budget HHT. In 2018 blijkt dat dit bedrag vrij kan vallen, maar we willen dit beschikbaar houden voor het sociale domein.

Verder stellen we de volgende onttrekkingen voor:

- Tijdelijke inhuur extra capaciteit CJG € 66.815
- Dekking tekort jeugd € 1.200.000
- Dekking tekort WMO € 432.000
- Plan participatie en integratie statushouders 2018-2019 € 52.100

Daarnaast nog een toevoeging van € 99.218 inzake WMO-begeleiding en een toevoeging van € 50.000 voor mantelzorg.

Verder voegen we een bedrag van € 768.718 vanuit de Algemene Reserve toe om de reserve weer dekkend te maken. De stand van de Reserve Decentralisaties komt hiermee op € 0.

Reserve JaarOvergang

Hiervoor verwijzen we naar Paragraaf 6.3 Ontwikkelingen Reserve JaarOvergang.

Algemene Reserve

De mutaties uit deze rapportage leiden samengevat tot het volgende verloopoverzicht.

Beginstand van de algemene reserve voor de najaarsrapportage	€	2.822.727
Toevoeging vanwege vrijval Reserve JaarOvergang	€	845.363
Onttrekking naar reserve dorpshuizen (vanuit RJO)	€	-20.000
Onttrekking naar reserve decentralisatie (vanuit RJO)	€	-223.283
Onttrekking AR tgv maatschappelijke banen	€	-59.000
Onttrekking AR inzake tekorten SD	€	-768.718
Overige voorstellen NJR	€	225.637
Saldo NJR	€	109.168
Eindstand van de algemene reserve na de najaarsrapportage	€	2.931.895

6.2 Voorzieningen

De wijziging op de voorzieningen heeft betrekking op:

Voorziening exploitatieplan Van der Speykstraat 2

Deze voorziening is nieuw en ontstaat naar aanleiding van het Raadsbesluit inzake de aankoop, sanering van de machinefabriek en herontwikkeling van locatie aan de van der Speykstraat 2 te Roodeschool. Het exploitatieplan is vastgesteld in de raadsvergadering van 12 oktober 2017. Voorwaarde van dit besluit was dat de uitvoering van het project kon worden gestart, wanneer de volledige dekking door middel van subsidies tot stand is gekomen. Dit heeft in 2018 plaats gevonden. De voorziening behoort toe aan programma 1 Wonen & Gebiedszaken.

Er wordt een nadeel verwacht op dit project van € 53.575. Hiervoor wordt een voorziening gevormd. Het geld hiervoor wordt onttrokken uit de Reserve woon- en leefbaarheidsplannen Eemsdelta.

6.3 Ontwikkelingen Reserve JaarOvergang

Jaarlijks gaan we verplichtingen aan waarvoor budgetten beschikbaar zijn, maar waarvan we de kosten pas in een volgend boekjaar gaan maken. Bij de Najaarsrapportage stellen we dan ook vaak voor deze budgetten over te hevelen naar het volgende boekjaar.

Met ingang van 2009 werken we met de Reserve JaarOvergang. Afgesproken is dat het College de budgetten beschikbaar kan stellen en dat de Raad via de tussenrapportages over de aanwending van deze reserve wordt geïnformeerd. Per saldo was de stand na vaststelling van de Voorjaarsrapportage € 2.386.785. Van hieruit worden budgetten weer beschikbaar gesteld, tenzij het meerjarige budgetten betreffen (bijvoorbeeld voor actualisering van bestemmingsplannen).

We hebben ervoor gekozen om de reserve grondig te beoordelen en een opschoonactie uit te voeren. Dit leidt tot de volgende mutaties:

Beschikbaar stellen in 2018:

Dekking: opleidingsbudget	€	60.000	t.b.v. overhead
Dekking: kosten gronddepots	€	20.000	t.b.v. prog.5
Dekking: herstel schade aan graven	€	22.561	t.b.v. prog.5
Dekking: onderzoekskosten rioleringen	€	45.000	t.b.v. prog.5
Dekking: training overheidsparticipatie met lef	€	40.000	t.b.v. overhead
Dekking: subsidie rijksmonument restauratie	€	30.100	t.b.v. prog.2
Dekking: inhuurverplichting personeel JZ	€	24.960	t.b.v. overhead
Dekking: vergunningen ivm aardagaswinningsproblematiek	€	30.000	t.b.v. prog.3
Dekking: inhuurverplichting bedrijfsbureau	€	76.000	t.b.v. overhead
Dekking: verhoogde asielinstroom	€	44.302	t.b.v. prog.4
Dekking: sloopkosten exploitatieplannen	€	74.331	t.b.v. prog.1
Dekking: sportaccommodatie Zandeweer	€	20.000	t.b.v. prog.2
Dekking: kosten onderhoud muur kerk Usquert	€	20.000	t.b.v. prog.1
Dekking: hooilandscheweg	€	75.000	t.b.v. prog.1
Dekking: geplande werkzaamheden baggerplan	€	48.076	t.b.v. prog.5
Dekking: diverse kleine posten < € 20k.	€	33.033	t.b.v. div.prog.
Totaal:	€	663.363	

Voorstel om vrij te laten vallen in 2018:

Vrijval: dubbele reservering VT 2017	€	325.214
Vrijval: budget werkpocessen	€	20.000
Vrijval: jeugdvoorzieningen 2009	€	25.011
Vrijval: organisatieontwikkeling	€	60.000
Vrijval: onderhoud dorpshuizen	€	20.000
Vrijval: structuurvisie Eemshaven	€	40.000
Vrijval: sportaccommodatie Zandeweer	€	23.321
Vrijval: fietsregeling	€	20.646
Vrijval: diverse kleine posten < € 20k.	€	32.388
Vrijval: budget HHT	€	278.783
Totaal:	€	845.363

Daarnaast zijn er een aantal voorstellen voor toevoeging aan de Reserve JaarOvergang vanuit 2018:

Voorstel: dekking proceskosten Transitie Uithuizermeeden	€	80.000
Voorstel: onderhoud RIR	€	150.000
Voorstel: uitvoeringskosten WLP	€	160.000
Voorstel: project energiebesparing bedrijven	€	25.000
Voorstel: Groenonderhoud	€	25.000
Voorstel: Project Waddenmade	€	200.000
Voorstel: NCG-gelden structuurplannen	€	20.000
Voorstel: diverse kleine posten < €20k.	€	9.000
Totaal:	€	669.000

Dit leidt tot het volgende verloopoverzicht van de Reserve JaarOvergang:

Beginstand Reserve JaarOvergang	€	2.386.785
Totaal beschikbaar gesteld voor 2018	€	-663.363
Totaal vrijval	€	-845.363
Totaal voorstel vanuit 2018 naar 2019	€	669.000
Eindstand Reserve JaarOvergang	€	1.547.059

De volgende posten zijn na vaststelling van de Najaarsrapportage onderdeel van de Reserve JaarOvergang:

NSU diversen	€	343.813
Sloopkosten diverse basisscholen	€	275.000
Onderhoud RIR	€	150.000
Project Waddenmade	€	200.000
NCG-gelden inzake structuurplannen	€	20.000
Bodemsanering (Hoofdstraat West)	€	66.792
Budget activiteiten sport- en gezondheidsbeleid	€	56.000
Digitalisering archief zaakgericht werken	€	57.454
Budget garantiebannen	€	34.000
Budget agrarische bebouwing	€	20.000
NCG: uitwerking karakteristieke panden en gebieden	€	25.000
Proceskosten Transitie Uithuizermeeden	€	80.000
Bomenonderhoud	€	25.000
Project energiebesparing bedrijven	€	25.000
Uitvoeringskosten WLP	€	160.000
Diverse kleine posten < € 20k.	€	9.000
Totaal:	€	1.547.059

Voorstel om het vrij te vallen bedrag vanuit de Reserve JaarOvergang te bestemmen:

Naar: reserve decentralisaties	€	223.283
Naar: reserve onderhoud dorpshuizen	€	20.000
Naar: Algemene Reserve	€	602.080
Totaal:	€	845.363

7. Investeringsen

In de primaire begroting 2018 is door uw Raad een krediet beschikbaar gesteld van € 405.000 voor het Fietsplan 2018. In het kader van de subsidie aanvraag Knelpunten fietsinfrastructuur heeft de provincie aangegeven dat we een bijdrage mogen verwachten van € 380.400. Wij stellen u voor deze bijdrage mee te nemen in het krediet Fietspadenplan 2018 waardoor het totale krediet wordt verhoogd van € 405.000 tot 785.400.

Mutaties:

7210.0130 Fietsplan 2018: 433.200	investering	+ € 380.400
7210.0130 Fietsplan 2018: 843.100	bijdrage prov.	+ € 380.400

8. Financiële gevolgen

De Najaarsrapportage laat de volgende resultaten zien:

Tekort aan incidentele middelen	€	-/- 3.759.027
Overschot aan incidentele middelen	€	4.695.913
Directe dekking vanuit de Algemene Reserve	€	<u>-/- 827.718</u>
Saldo incidentele middelen	€	109.168

De stand van de post onvoorzien structureel	€	7.835
---	---	-------

Bijlage 1 – Verklaring van afkortingen

3D's	Drie Decentralisaties: AWBZ, Jeugdwet en Participatiewet
AB	Algemeen Bestuur
ADM	Algemene dekkingsmiddelen
AED	Automatische externe defibrillator
APV	Algemene Plaatselijke Verordening
AR	Algemene Reserve
ARHI	Algemene regels herindeling
AWBZ	Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten
BA	Basis Administratie
BAG	Basisregistratie Adressen en Gebouwen
BARRO	Besluit Algemene Regeling Ruimtelijke Ordening
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording
BBZ	Bijstand Besluit Zelfstandigen
BCF	BTW Compensatie Fonds
BHV	Bedrijfshulpverlening
BGT	Basisregistratie Grootchalige Topografie
BIBOB	(Wet) bevordering integriteitbeoordelingen door het openbaar bestuur
BMW	Bedum, De Marne en Winsum
BMWE	Bedum, De Marne, Winsum en Eemsmond
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BO	Bestuurlijk Overleg
BOA	Buitengewoon Opsporingsambtenaar
BoS	Bieb op School
BP	Bestemmingsplan
BRN	Brandweer Rayon Noord
BRP	Basisregistratie Personen
BRTN	Basis recreatie Toervaart Netwerk
BSU	Brede School Uithuizen
BTW	Belasting Toegevoegde Waarde
BUIG	Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten
BZK	Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
BZM	Burgerzaken Module
B&W	Burgemeester en Wethouders
CAK	Centraal Administratie Kantoor
CAO	Collectieve Arbeidsovereenkomst
CBS	Centraal Bureau voor Statistiek
Cbs	Christelijke basisschool
CdK	Commissaris van de Koning
CER	Compensatie Eigen Risico (zorgverzekeringswet)
CJG	Centrum voor Jeugd en Gezin
Coelo	Centrum voor Onderzoek van de Economie van Lagere Overheden
CVE	Continu Verbeteren Eemsmond
CVO	Continu Verbeteren en Ontwikkelen
DAL	Delfzijl, Appingedam en Loppersum
DEAL	Delfzijl, Eemsmond, Appingedam en Loppersum
DHW	Drank- en Horeca Wet
DIV	Documentaire Informatie Voorziening
E&M	Economie & Maatschappij
EMU	Economische en Monetaire Unie
EZ	Economische Zaken
FIDO	Wet financiering decentrale overheden
FTE	Fulltime eenheid
GBA	Gemeentelijke Basisadministratie Persoonsgegevens
GCR	Gemeentelijke coördinatie regeling
GFT	Groente, Fruit en tuinafval
GGD	Geestelijke Gezondheidsdienst
GIDS	Gezond in de Stad
GR	Gemeenschappelijke Regeling
G(W)RP	Gemeentelijk Water- en Rioleringsplan
GS	Gedeputeerde Staten

GSP	Groninger Seaports
GWRP	Groninger Water- en Rioleringsplan
HO	Huishoudelijke Ondersteuning
HOF	Wet Houdbare Overheidsfinanciën
HH	Huishoudelijke Hulp
HHC	Het Hogeland College
HHT	Huishoudelijke Hulp Toeslag
HR	Human Resource
HWBP	Hoogwater Beschermingsprogramma
IAU	Incidentele Aanvullende Uitkering
IBA	Individuele Behandeling van Afvalwater
IBT	Interbestuurlijk toezicht
ICT	Informatie- en communicatietechnologie
I&M	Infrastructuur en Milieu
ID-baan	Instroom/doorstroom baan
IKB	Individueel Keuze Budget
IMP	Integraal Management Plan Eems-Dollard
i-Nup	implementatie Nationaal Uitvoeringsplan dienstverlening e-overheid
IPO	Interprovinciaal Overleg
IOAW	Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkeloze werknemers
IOAZ	Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen
ISV	Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing
IT	Informatie Technologie
Iv3	Informatie aan derden
IVB	Integraal Veiligheidsbeleid
IVN	Instituut voor Natuureducatie
JAP	Jongerenactiviteitenplek
JOP	Jongerenontmoetingsplek
KCA	Klein Chemisch Afval
KCC	Klant Contact Centrum
KNRM	Koninklijke Nederlandse Redding Maatschappij
KWA	Koninklijke Willem-Alexanderschool
LHO	Laagdrempelige Huishoudelijke Ondersteuning
LV/BRK	Landelijke Voorziening Basis Registratie Kadaster
LV/ NHR	Landelijke Voorziening Nieuw Handels Register
LV/WOZ	Landelijke Voorziening Waarde Onroerende Zaken
MDM	Mobile device management
MEDAL	De gemeenten De Marne, Eemsmond, Delfzijl, Appingedam en Loppersum
MER	Milieu Effect Rapportage
MFC	Multifunctioneel centrum
MJOP	Meerjaren onderhoudsplan
MKB	Midden- en Kleinbedrijf
MT	Managementteam
MVA	Materiële vaste activa
NAM	Nederlandse Aardolie Maatschappij
NCG	Nationaal Coördinator Groningen
NGT	Noord Gas Transport
NIEGG	Niet In Exploitatie Genomen Gronden
NRD	Notitie reikwijdte en detailniveau
NSGK	Nederlandse Stichting voor het Gehandicapte Kind
NSU	Nieuwe school Uithuizen
NUP	Nationaal Uitvoeringsprogramma Dienstverlening en e-Overheid
NV	Naamloze Vennootschap
NWW	Niet-Werkende Werkzoekende
NZV	Noorderzijlvest
OAB	Onderwijsachterstandenbeleid
OBS	Openbare basisschool
ODG	OmgevingsDienst Groningen
OGGZ	Openbare Geestelijke Gezondheidszorg
OV	Openbaar Vervoer
OVBGD	OV Bureau Groningen Drenthe
OVL	Openbare Verlichting
OZB	Onroerende Zaak Belastingen

P&C	Planning & Control
P&O	Personeel & Organisatie
PCR	Provinciale Coördinatie Regeling
PG&Z	Publieke Gezondheid & Zorg
PGB	Persoonsgebonden Budget
PIOFAH	Personeel, Informatievoorziening, Organisatie, Financiën, Automatisering/Administratie en Huisvesting
PIP	Provinciaal inpassingsplan
PM	Pro Memori
POP	Provinciaal Omgevingsplan
POV	Provinciale OmgevingsVerordening
PRW	Programma Rijke Waddenzee
PvE	Programma van eisen
RBP	Ramenbestrijdingsplan
RCR	Rijks coördinatie regeling
RIGG	Regionale Inkooporganisatie Groninger Gemeente
RJO	Reserve JaarOvergang
RTA	Regionaal transitie arrangement
RWB	Rationeel Wegbeheer
SDE	Stimulering Duurzame Energieproductie
SER	Sociaal Economische Raad
SISA	Single information, single audit
SoZa	Sociale Zaken
SROI	Social Return On Investment
SUW	Stichting Uithuizer Woningbouw
SV	Structuurvisie
SVB	Strategische Voorraad Beleidsplannen / Sociale Verzekeringsbank
SZW	Sociale Zaken en Werkgelegenheid
TOP	Toeristisch Opstappunt
UVW	Unie van Waterschappen
UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemers Verzekeringen
VANG	Van Afval Naar Grondstof
VCPO NG	Vereniging voor Christelijk Primair Onderwijs Noord Groningen
VGG	Vereniging Groninger Gemeenten
VHROSV	Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing
VKB	Volkskredietbank
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VPB	Vennootschapsbelasting
VRG	Veiligheidsregio Groningen
VTH	Vergunningen, Toezicht en Handhaving
VVB	Verkeers- en vervoersberaad
VVE	Voor- en vroegschoolse Educatie
VVV	Vereniging voor Vreemdelingenverkeer
WABO	Wet Algemene Bepalingen Omgevingswet
WAZO	Wet Arbeid en Zorg
Wet Fido	Wet Financiering Decentrale Overheden
WLP	Woon- en leefbaarheidsplannen
WLZ	Wet Langdurige Zorg
Wmo	Wet Maatschappelijke Ondersteuning
WO (DEAL)	Werkorganisatie
WOZ	Wet waardering onroerende zaken
Wsw	Wet Sociale Werkvoorziening
WTCG	Wet Tegemoetkoming Chronisch zieken en Gehandicapten
WW	Werkloosheidswet
WWB	Wet Werk en Bijstand
WWI	Wet Werk en Inkomen
ZIN	Zorg in Natura

Bijlage 2 – Financiële mutaties per programma

Mutaties per programma

(bedragen x € 1.000)

		<i>Pr. begroting</i>	<i>Begroting na wijz.</i>	<i>Wijziging NJR</i>	<i>Saldo na wijz. NJR</i>
1: W&G	Lasten	2.270	4.236	94	4.330
	Baten	<u>-1.136</u>	<u>-1.715</u>	<u>-376</u>	<u>-2.091</u>
	Saldo	1.134	2.521	-282	2.239
2: D&L	Lasten	10.878	11.928	1.301	13.229
	Baten	<u>-306</u>	<u>-790</u>	<u>0</u>	<u>-790</u>
	Saldo	10.572	11.138	1.301	12.439
3: BZ	Lasten	5.551	5.695	190	5.885
	Baten	<u>-582</u>	<u>-582</u>	<u>-100</u>	<u>-682</u>
	Saldo	4.969	5.113	90	5.203
4: E&M	Lasten	24.171	23.729	-7	23.722
	Baten	<u>-7.314</u>	<u>-7.314</u>	<u>-65</u>	<u>-7.379</u>
	Saldo	16.857	16.415	-72	16.343
5: I&M	Lasten	8.531	8.729	70	8.799
	Baten	<u>-3.786</u>	<u>-3.858</u>	<u>114</u>	<u>-3.744</u>
	Saldo	4.745	4.871	184	5.055
6: D&O	Lasten	858	886	0	886
	Baten	<u>-339</u>	<u>-347</u>	<u>-59</u>	<u>-406</u>
	Saldo	519	539	-59	480
Alg.dekkingsm.	Lasten	1.971	1.681	-293	1.388
	Baten	<u>-45.199</u>	<u>-45.786</u>	<u>-67</u>	<u>-45.853</u>
	Saldo	-43.228	-44.105	-360	-44.465
Overhead	Lasten	9.318	10.302	273	10.575
	Baten	<u>-1.135</u>	<u>-1.135</u>	<u>0</u>	<u>-1.135</u>
	Saldo	8.183	9.167	273	9.440
Reserves	Toevoeging	1.353	2.043	2.957	5.109
	Onttrekking	<u>-5.104</u>	<u>-7.702</u>	<u>-4.141</u>	<u>-11.843</u>
	Saldo	-3.751	-5.659	-1.184	-6.734
Totalen	Lasten	64.901	69.229	4.585	73.923
	Baten	<u>-64.901</u>	<u>-69.229</u>	<u>-4.694</u>	<u>-73.923</u>
	Saldo	0	0	-109	0

Bijlage 3 – Begrotingswijzigingen

Begrotingswijziging Najaarsrapportage 2018

-/- = daling

	product	categorie omschrijving	mutatie 2018		I/S
			lasten	baten	
1: W&G					
	48305580	433201	Aankoop grond Hooilandscheweg - Dekking uit RJO	40.000	i
	48305580	433302	Aankoop grond Hooilandscheweg - Dekking uit RJO	35.000	i
	48305580	433312	Aanwending RJO: Sloopkosten uit exploitatieplannen	74.331	i
	48205100	433109	Aanwending RJO - onderhoud muur kerk Usquert	20.000	i
	48205100	433109	Aanwending RJO - onderzoek privatisering / beheer gem.vastgoed	19.000	i
	48215203	434999	Proceskosten Transitie Uithuizermeeden	80.000	i
	48215203	434999	Toevoeging RJO - Proceskosten Transitie Uithuizermeeden	-80.000	i
	48215202	434999	Toevoeging RJO - Proceskosten WLP	-160.000	i
	48215202	442501	Toevoeging Reserve Lokale woon- en leefbaarheidplannen	-300.000	i
	48105000	433101	Aankoop woning Eemshaven	50.000	i
	48215200	460857	Exploitatieplan Van Speykstraat 2 - vorming voorziening	53.575	i
	48305710	433201	Exploitatieplan Van Speykstraat 2 - Aankoop	195.000	i
	48305710	433201	Exploitatieplan Van Speykstraat 2 - Transitiekosten	4.000	i
	48305710	433312	Exploitatieplan Van Speykstraat 2 - Sloopkosten	33.150	i
	48305710	434515	Exploitatieplan Van Speykstraat 2 - Sanering	100.000	i
	48305710	833101	Exploitatieplan Van Speykstraat 2 - opbrengst kavelverkoop		37.500 i
	48305710	863025	Exploitatieplan Van Speykstraat 2 - Kapitaalverstreking		53.575 i
	48305710	842299	Exploitatieplan Van Speykstraat 2 - Subsidie Provincie		50.000 i
	48305710	842299	Exploitatieplan Van Speykstraat 2 - Subsidie NCG		166.075 i
	48305710	843101	Exploitatieplan Van Speykstraat 2 - Bijdrage sanering		25.000 i
	48305670	411500	Exploitatieplan Scherphorn Noord - actualisatie	65	i
	48305670	433304	Exploitatieplan Scherphorn Noord - actualisatie	15.195	i
	48305670	433305	Exploitatieplan Scherphorn Noord - actualisatie	12.156	i
	48305670	463016	Exploitatieplan Scherphorn Noord - actualisatie	17.807	i
	48305670	474000	Exploitatieplan Scherphorn Noord - actualisatie	76	i
	48305670	833100	Exploitatieplan Scherphorn Noord - actualisatie		45.524 i
	48305670	863106	Exploitatieplan Scherphorn Noord - actualisatie		-225 i
	48305680	411500	Exploitatieplan Almersma Uithuizen - actualisatie	-5.000	i
	48305680	433303	Exploitatieplan Almersma Uithuizen - actualisatie	-8.273	i
	48305680	433304	Exploitatieplan Almersma Uithuizen - actualisatie	-1.641	i
	48305680	433305	Exploitatieplan Almersma Uithuizen - actualisatie	-620	i
	48305680	433306	Exploitatieplan Almersma Uithuizen - actualisatie	10.936	i
	48305680	433307	Exploitatieplan Almersma Uithuizen - actualisatie	-1.443	i
	48305680	474000	Exploitatieplan Almersma Uithuizen - actualisatie	-3.785	i
	48305680	833100	Exploitatieplan Almersma Uithuizen - actualisatie		1.518 i
	48305680	863018	Exploitatieplan Almersma Uithuizen - actualisatie		-11.344 i
	48305710	411500	Exploitatieplan LTS-locatie - actualisatie	156	i
	48305710	433305	Exploitatieplan LTS-locatie - actualisatie	-34	i
	48305710	433307	Exploitatieplan LTS-locatie - actualisatie	10.000	i
	48305710	474000	Exploitatieplan LTS-locatie - actualisatie	-598	i
	48305710	863021	Exploitatieplan LTS-locatie - actualisatie		9.524 i
	48105000	433103	Aframing inzake doorschuiven plannen buitengebied	-65.000	i
	48105000	433109	Aframing budget structuur- en bestemmingsplannen	-30.000	i
	48105000	433109	Toevoeging RJO - NCG-gelden structuurplannen	-20.000	i
2: D&L					
	45412800	442501	Aanwending RJO - Subsidie rijksmonument restauratie	30.100	i
	45312530	461000	Aanwending RJO - correctie Boukemapark kapitaallasten	-1.467	i
	46712500	433150	Bijraming tijdelijke uitbreiding capaciteit CJG	66.815	i
	45402700	434999	Aframing budget kunstbeoefening	-33.636	i
	45302500	434446	Aframing budget uitvoering sportbeleid	-40.000	i
	46712000	442519	Correctie Tinten Mensenwerk	-31.500	i
	46504200	442500	Aframing budget subsidie peuterspeelzalen	-70.000	i
	55000100	434370	Aanwending RJO - stat.wijz. Boukemapark	3.500	i
	45302502	442522	Aanwending RJO - spoortaccommodatie Zandweer	20.000	i
	44802110	434999	Toevoeging RJO - verplaatsing bijeenkomst	-2.000	i
	44211500	442580	Bijraming budget Huisvesting openbaar basisonderwijs - ivm loodroof	15.000	i
	44211800	442580	Bijraming budget Huisvesting bijz. basisonderwijs - ivm loodroof	5.000	i
	45412800	442510	Overboeken budget ivm maatschappelijke banen	-10.000	i
	46712500	433150	Adm. Wijziging over progr. Lasten van 4 naar 2 overgebracht	124.055	i
	46712500	433150	Adm. Wijziging over progr. Lasten van 4 naar 2 overgebracht	24.713	i
	46712500	442340	Adm. Wijziging	-275.387	i
	46822000	442340	Adm. Wijziging	275.387	i
	46722000	442232	Adm. Wijziging	-100.000	i
	46822000	442340	Adm. Wijziging	100.000	i
	46822000	442340	Budget Jeugd op basis van monitor	1.200.000	i

3: BZ	41200400	442410	Bijraming budget VRG	83.000		i
	40050150	434320	Aanwending RJO - intergemeentelijke samenwerking	2.000		i
	48225310	434999	Toevoeging RJO - Project energiebesparing bedrijven	-25.000		i
	53000260	434999	Hogere kosten ivm verhoging lumpsum	100.000		i
	53000260	834999	Bijstelling lumpsum vergoeding		100.000	i
	53000260	442425	Aanwending RJO - Gaswinningsdossier	30.000		i
	53000260	411000	Adm wijziging inhuur naar salariskosten	78.996		i
	53000260	430000	Adm wijziging inhuur naar salariskosten	-78.996		i
4: E&M	46703800	434999	Aanwending RJO - Budget asielinstroom	44.302		i
	46703800	430300	Correctie Tinten Mensenwerk	31.500		i
	43101240	434654	Adm. Wijziging EZ-bureau	95.000		i
	43101240	834999	Adm. Wijziging EZ-bureau		95.000	i
	43101230	433109	Vrijval deel project vaarronde	-125.000		i
	43101230	433109	Toevoeging RJO - Project Waddenmade	-200.000		i
	43101230	433109	Vrijval recreatie nabij vuilstort Usquert	-15.000		i
	43101230	433109	Vrijval Europese cofinanciering	-37.805		i
	46233600	434603	Budget maatschappelijke banen	59.000		i
	46233600	434603	Budget maatschappelijke banen	10.000		i
	46711000	433150	Adm. Wijziging over progr. Lasten van 4 naar 2 overgebracht	-124.055		i
	46721000	442230	Adm. Wijziging over progr. Lasten van 4 naar 2 overgebracht	-24.713		i
	46621000	442333	Budget huishoudelijke hulp WMO	170.000		i
	46621000	442330	Budget begeleiding WMO	39.000		i
	46621000	442336	Budget financiële tegemoetkomingen WMO	68.000		i
	46671000	842142	Aframing eigen bijdragen		-30.000	i
	46711000	434665	Verlaging budget mantelzorg	-50.000		i
	46721000	442230	Budget WMO begeleiding	-99.218		i
5: I&M	46721000	442230	Budget WMO begeleiding	125.000		i
	46721000	442231	Budget WMO HbH	-25.000		i
	46703800	430300	Plan participatie en integratie statushouders	52.100		i
	42100700	434426	Aanwending RJO - Kosten gronddepots	20.000		i
	47244961	434531	Aanwending RJO - Herstel schade aan graven	22.561		i
	47224611	434427	Aanwending RJO - Onderzoekskosten rioleringen	45.000		i
	42211101	434449	Aanwending RJO - Werkzaamheden baggerplan	48.076		i
	47224611	434527	Aanwending RJO - Meerjarenplan GWRP	10.000		i
	47324950	834708	Bijstelling raming lager inzake opbrengst begraafrechten		-50.000	i
	45603002	434460	Toevoeging RJO - bomenonderhoud	-25.000		i
	45603002	434449	Vrijval deel budget baggerwerkzaamheden	-40.000		i
	47254600	840200	Bijstelling raming lagere baten rioolheffing		-64.242	i
	42100740	411000	Deel gladheidsbestrijding naar overhead	-10.860		i
6: D&O	40030900	834999	Afrekening Nijlicht 2017		58.531	i
Alg. dekk.	49226010	434999	Inzet uitvoer energietransitie	-22.800		i
	49226010	412000	Aframing budget sociale uitkeringen	-20.000		i
	49226010	434999	Vrijval budget interbestuurlijk programma	-85.000		i
	49226010	434999	Aframing budget uitvoer wensen dorpenrondes	-20.000		i
	52000010	421001	Aframing ivm negatieve rente op kasgeld	-100.000		i
	52000010	422000	Aframing ivm niet toevoegen rente aan voorziening	-45.000		i
	49325000	840101	Bijraming opbrengsten OZB		355.000	i
	49215900	841100	Algemene uitkering - septembercirculaire algemene deel		-598.570	i
	49235900	841130	Algemene uitkering - septembercirculaire SZ deel WMO		34.805	i
	49235900	841131	Algemene uitkering - septembercirculaire SZ deel Jeugd		123.972	i
	49235900	841132	Algemene uitkering - septembercirculaire SZ deel Participatie		151.869	i

Overhead	52000090	434311	Aanwending RJO - opleidingsbudget	60.000		i
	52000090	434311	Aanwending RJO - Training overheidsparticipatie met lef	40.000		i
	53000250	430000	Aanwending RJO - Inhuurverplichting personeel	24.960		i
	55000190	430000	Aanwending RJO - Inhuurverplichting personeel	76.000		i
	54000100	430000	Inzet uitvoer energietransitie	22.800		i
	52000020	430000	Vrijval deel budget inhuur	-50.000		i
	56000258	411050	Vrijval deel budget vacatureruimte	-50.000		i
	52000130	434999	Vrijval budget apparaatskosten	-20.000		i
	52000030	430000	Bijraming inhuur personeel	50.000		i
	52000030	434306	Administratieve wijziging	20.000		i
	52000030	434355	Administratieve wijziging	-10.000		i
	52000030	434358	Administratieve wijziging	-10.000		i
	52000090	434311	Toevoeging RJO - Opleiding	-7.000		i
	55000030	433300	Bijraming inzake aanschaf meubilair	45.000		i
	56000261	430000	Administratieve wijziging	15.336		i
	56000261	411050	Administratieve wijziging	-15.336		i
	56000262	430000	Administratieve wijziging	21.059		i
	56000262	411050	Administratieve wijziging	-21.059		i
	56000261	430000	Deel gladheidsbestrijding vanuit infrastructuur	10.860		i
	55000030	434341	Achterstallig onderhoud RIR	220.000		i
	55000030	434341	Toevoeging RJO - Achterstallig onderhoud RIR	-150.000		i
Investerings	72100130	433200	Bijraming fietsplan inzake bijdrage provincie	380.400		
	72100130	843100	Bijraming fietsplan inzake bijdrage provincie		380.400	
Reserves	80000901	460901	Voorgestelde onttrekking RJO opleidingsbudget	60.000		
	49806020	860901	Voorgestelde onttrekking RJO opleidingsbudget		60.000	i
	80000901	460901	Voorgestelde onttrekking RJO intergemeentelijke samenwerking	2.000		
	49806020	860901	Voorgestelde onttrekking RJO intergemeentelijke samenwerking		2.000	i
	80000901	460901	Voorgestelde onttrekking RJO kosten gronddepots	20.000		
	49806020	860901	Voorgestelde onttrekking RJO kosten gronddepots		20.000	i
	80000901	460901	Voorgestelde onttrekking RJO herstel begraafplaats	22.561		
	49806020	860901	Voorgestelde onttrekking RJO herstel begraafplaats		22.561	i
	80000901	460901	Voorgestelde onttrekking RJO onderzoekskosten rioleringen	45.000		
	49806020	860901	Voorgestelde onttrekking RJO onderzoekskosten rioleringen		45.000	i
	80000901	460901	Voorgestelde onttrekking RJO training overheidsparticipatie	40.000		
	49806020	860901	Voorgestelde onttrekking RJO training overheidsparticipatie		40.000	i
	80000901	460901	Voorgestelde onttrekking RJO Subsidie rijksmonument	30.100		
	49806020	860901	Voorgestelde onttrekking RJO Subsidie rijksmonument		30.100	i
	80000901	460901	Voorgestelde onttrekking RJO inhuurverplichting JZ	24.960		
	49806020	860901	Voorgestelde onttrekking RJO inhuurverplichting JZ		24.960	i
	80000901	460901	Voorgestelde onttrekking RJO inhuurverplichting bedrijfsbureau	76.000		
	49806020	860901	Voorgestelde onttrekking RJO inhuurverplichting bedrijfsbureau		76.000	i
	80000901	460901	Voorgestelde onttrekking RJO sloopkosten exploitatieplannen	74.331		
	49806020	860901	Voorgestelde onttrekking RJO sloopkosten exploitatieplannen		74.331	i
	80000901	460901	Voorgestelde onttrekking RJO privatisering vastgoed	15.000		
	49806020	860901	Voorgestelde onttrekking RJO privatisering vastgoed		15.000	i
	80000901	460901	Voorgestelde onttrekking RJO Aankoop Hooilandscheweg	75.000		
	49806020	860901	Voorgestelde onttrekking RJO Aankoop Hooilandscheweg		75.000	i
	80000901	460901	Voorgestelde onttrekking RJO baggerplan	48.076		
	49806020	860901	Voorgestelde onttrekking RJO baggerplan		48.076	i
	49806020	860901	Voorgestelde onttrekking RJO Boukemapark	1.467		i
	80000901	460901	Voorgestelde onttrekking RJO Boukemapark		1.467	
	49806020	860901	Voorgestelde onttrekking RJO Sportaccommodatie Zandeweer		20.000	i
	80000901	460901	Voorgestelde onttrekking RJO Sportaccommodatie Zandeweer	20.000		
	49806020	460605	Toevoeging reserve onderhoud dorpshuizen	20.000		i
	80000605	860605	Toevoeging reserve onderhoud dorpshuizen		20.000	
	80000901	460901	Voorgestelde onttrekking RJO GWRP	10.000		
	49806020	860901	Voorgestelde onttrekking RJO GWRP		10.000	i
	80000901	460901	Voorgestelde onttrekking RJO privatisering vastgoed	4.000		
	49806020	860901	Voorgestelde onttrekking RJO privatisering vastgoed		4.000	i
	80000901	460901	Vrijval RJO	845.363		
	49806020	860901	Vrijval RJO		845.363	i

49806020	460606	Toevoeging reserve decentralisatie	223.283		i
80000606	860606	Toevoeging reserve decentralisatie		223.283	
49806020	460901	Toevoeging reserve RJO Project energiebesparing bedrijven	25.000		i
80000901	860901	Toevoeging reserve RJO Project energiebesparing bedrijven		25.000	
80000901	460901	Voorgestelde onttrekking RJO Verhoogde asielinstroom	44.302		
49806020	860901	Voorgestelde onttrekking RJO Verhoogde asielinstroom		44.302	i
49806020	460901	Toevoeging reserve RJO Transitie Uithuizermeeden	80.000		i
80000901	860901	Toevoeging reserve RJO Transitie Uithuizermeeden		80.000	
80000901	460901	Voorgestelde onttrekking RJO - gaswinning VTH	30.000		
49806020	860901	Voorgestelde onttrekking RJO - gaswinning VTH		30.000	i
49806020	460820	Toevoeging reserve Lokale WLP	300.000		i
80000820	860820	Toevoeging reserve Lokale WLP		300.000	
49806020	460901	Toevoeging reserve RJO Uitvoeringskosten WLP	160.000		i
80000901	860901	Toevoeging reserve RJO Uitvoeringskosten WLP		160.000	
49806020	860820	Onttrekking reserve Lokale WLP		53.575	i
80000820	460820	Onttrekking reserve Lokale WLP	53.575		
85000860	860857	Toevoeging voorziening Van Speykstraat		53.575	
80000606	460606	Onttrekking reserve decentralisatie	66.815		
49806020	860606	Onttrekking reserve decentralisatie		66.815	i
85000860	460857	Kapitaalverstrekking van Speykstraat	53.575		
78000025	860857	Kapitaalverstrekking van Speykstraat		53.575	
49806020	460901	Toevoeging reserve RJO Studiekosten	7.000		i
80000901	860901	Toevoeging reserve RJO Studiekosten		7.000	
80000901	460901	Voorgestelde onttrekking RJO Boukemapark	3.500		
49806020	860901	Voorgestelde onttrekking RJO Boukemapark		3.500	i
80000901	460901	Voorgestelde onttrekking RJO onderhoud muur kerk usquert	20.000		
49806020	860901	Voorgestelde onttrekking RJO onderhoud muur kerk usquert		20.000	i
49806020	460901	Toevoeging reserve RJO Dag van de leerplicht	2.000		i
80000901	860901	Toevoeging reserve RJO Dag van de leerplicht		2.000	
49806020	460901	Toevoeging reserve RJO Bomenonderhoud	25.000		i
80000901	860901	Toevoeging reserve RJO Bomenonderhoud		25.000	
49806020	460901	Toevoeging reserve RJO Waddenmade	200.000		i
80000901	860901	Toevoeging reserve RJO Waddenmade		200.000	
49806020	460901	Toevoeging reserve RJO NCG gelden div. plannen	20.000		i
80000901	860901	Toevoeging reserve RJO NCG gelden div. plannen		20.000	
49806020	460606	Toevoeging reserve decentralisatie vanuit AR	768.718		i
80000606	860606	Toevoeging reserve decentralisatie vanuit AR		768.718	
80000606	460606	Onttrekking reserve decentralisaties Jeugd	1.200.000		
49806020	860606	Onttrekking reserve decentralisaties Jeugd		1.200.000	i
80000606	460606	Onttrekking reserve decentralisaties WMO	170.000		
49806020	860606	Onttrekking reserve decentralisaties WMO		170.000	i
80000606	460606	Onttrekking reserve decentralisaties WMO	39.000		
49806020	860606	Onttrekking reserve decentralisaties WMO		39.000	i
80000606	460606	Onttrekking reserve decentralisaties WMO	68.000		
49806020	860606	Onttrekking reserve decentralisaties WMO		68.000	i
80000606	460606	Onttrekking reserve decentralisaties WMO eigen bijdragen	30.000		
49806020	860606	Onttrekking reserve decentralisaties WMO eigen bijdragen		30.000	i
49806020	460606	Toevoeging reserve decentralisatie mantelzorg	50.000		i
80000606	860606	Toevoeging reserve decentralisatie mantelzorg		50.000	
49806020	460606	Toevoeging reserve decentralisatie WMO begeleiding	99.218		i
80000606	860606	Toevoeging reserve decentralisatie WMO begeleiding		99.218	
80000606	460606	Onttrekking reserve decentralisatie WMO begeleiding	125.000		
49806020	860606	Onttrekking reserve decentralisatie WMO begeleiding		125.000	i
49806020	460901	Toevoeging reserve RJO Onderhoud RIR	150.000		i
80000901	860901	Toevoeging reserve RJO Onderhoud RIR		150.000	
80000606	460606	Onttrekking reserve decentralisatie	52.100		
49806020	860606	Onttrekking reserve decentralisatie		52.100	i
80000902	460902	Onttrekking AR tgv maatschappelijke banen	59.000		
49806020	860902	Onttrekking AR tgv maatschappelijke banen		59.000	i
80000902	460902	Onttrekking AR tgv reserve decentralisatie	768.718		
49806020	860902	Onttrekking AR tgv reserve decentralisatie		768.718	i
Totaal	incidenteel structureel		3.759.027	4.695.913	
			0	0	
	Mutaties AR in overzicht hierboven			-827.718	
Totale mutatie	Incidenteel overschot - 2018		0	109.168	
	Structureel tekort - 2018		0	0	